

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostně právní

Katedra kriminalistiky

**Kriminalistická charakteristika vražd
– vybrané způsoby utajování vražd**

Diplomová práce

Criminalistics characteristics of homicides – selected
methods of homicide cover-up attempts

Master thesis

VEDOUCÍ PRÁCE

Mgr. Jiří VÁVRA

AUTOR PRÁCE

Bc. Marek PLÁŠIL

PRAHA

2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Praze dne 22. 2. 2022

Bc. Marek Plášil

Poděkování

Mé poděkování patří panu Mgr. Jiřímu Vávrovi za odborné vedení diplomové práce, cenné rady, věcné připomínky a vstřícnost při konzultacích.

V Praze dne 22. 2. 2022

Bc. Marek Plášil

ANOTACE

Diplomová práce se zabývá metodikou vyšetřování vražd, zaměřuje se na kriminalistickou charakteristiku vražd, zvláště na vybrané způsoby utajování vražd. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části je definována metodika vyšetřování vražd, její cíl a funkce. Následně jsou popsány typické stopy, typické vyšetřovací situace, předměty vyšetřování, podněty k vyšetřování, prvotní úkony, vyšetřovací verze a následné úkony. Dále se tato část zaměřuje na samotnou kriminalistickou charakteristiku vražd s důrazem na způsoby utajování vražd. V praktické části jsou zpracovány rozborů skutečných případů, ve kterých měli pachatelé snahu vraždu utajit, a jsou podrobeny analýze.

KLÍČOVÁ SLOVA

metodika vyšetřování vražd, typické stopy, kriminalistická charakteristika vražd, způsoby páčání vražd, způsoby utajování vražd, pachatel vraždy, oběť vraždy, motiv vraždy

ANNOTATION

The thesis deals with the methodology of murder investigation, focusing on the criminalistic characteristics of murder, especially on selected methods of concealing murder. The thesis is divided into theoretical and practical parts. The theoretical part defines the methodology of homicide investigation, its aim and functions. Subsequently, typical clues, typical investigative situations, objects of investigation, stimuli for investigation, initial actions, investigative versions and follow-up actions are described. Next, this section focuses on the actual forensic characteristics of homicides, with an emphasis on methods of concealing homicides. In the practical part, analyses of actual cases in which the perpetrators had a desire to conceal the murder are developed and analyzed.

KEYWORDS

Methodology of homicide investigation, typical clues, criminalistic characteristics of homicides, methods of committing homicides, methods of concealing homicides, perpetrator of homicide, victim of homicide, motive of homicide

Obsah

Úvod	7
TEORETICKÁ ČÁST	8
1 Teorie metodiky vyšetřování.....	8
1.2 Definice metodiky vyšetřování, cíl a funkce.....	8
2 Metodika vyšetřování vražd.....	9
2.1 Typické stopy.....	10
2.1.1 Materiální stopy	10
2.1.2 Stopy paměťové	12
2.2 Typické vyšetřovací situace.....	13
2.2.1 Je podezření z vraždy, tělo oběti chybí	14
2.2.2 Je podezření z vraždy, mrtvola nebo její části jsou nalezeny.....	15
2.3 Zvláštnosti předmětu vyšetřování.....	16
2.3.1 Objekt trestného činu	16
2.3.2 Subjekt trestného činu	16
2.3.3 Objektivní stránka trestného činu.....	16
2.3.4 Subjektivní stránka trestného činu	17
2.4 Zvláštnosti podnětů k vyšetřování	17
2.5 Zvláštnosti prvotních vyšetřovacích a operativně pátracích úkonů.....	18
2.5.1 Případy, kdy tělo oběti nebylo nalezeno.....	18
2.5.2 Případy, kdy byla mrtvola nebo její části nalezeny	19
2.6 Zvláštnosti vyšetřovacích verzí, plánování a organizace vyšetřování	21
2.6.1 Verze vytvořené na základě informací o místě činu, o situaci na místě činu a ze stop na místě činu	22
2.6.2 Verze vytyčované na základě způsobu páčání a utajování	22
2.6.3 Verze vytyčované na základě informací o osobě oběti.....	23
2.7 Zvláštnosti následných vyšetřovacích a operativně pátracích úkonů.....	23
2.7.1 Výslech obviněného	23
2.7.2 Výslech svědka	24
2.7.3 Zvláštnosti expertiz	25
2.7.4 Rekognice	25
2.7.5 Rekonstrukce trestného činu	26
2.7.6 Vyšetřovací experiment	26

2.7.7	Prověrka výpovědi na místě	26
3	Kriminalistická charakteristika vražd.....	27
3.1	Způsob spáchání trestného činu	27
3.2	Vraždy podle stupně připravenosti	27
3.2.1	Vraždy bez přípravy.....	27
3.2.2	Předem připravované vraždy	29
3.3	Vraždy podle faktu použití zbraně	30
3.4	Vraždy podle způsobu usmrcení	31
3.5	Vraždy podle způsobu jejich utajování	33
3.5.1	Přemístění mrtvoly.....	34
3.5.2	Ukrytí mrtvoly	34
3.5.3	Rozčlenění mrtvoly, případně její zničení	35
3.5.4	Ničení stop	36
3.5.5	Ztěžování zjištění identity mrtvoly, opatřování nepravých důkazů	36
3.5.6	Vraždy maskované inscenacemi	36
3.6	Osobnost pachatelů trestného činu.....	39
3.7	Vlastnosti obětí trestného činu	41
3.8	Motiv trestného činu.....	42
	PRAKTICKÁ ČÁST	43
	Způsoby utajování v případech z praxe.....	44
	Případ č. 1.....	45
	Případ č. 2.....	48
	Případ č. 3.....	51
	Případ č. 4.....	54
	Případ č. 5.....	57
	Závěr.....	62
	Seznam použité literatury	64

Úvod

Tématem diplomové práce je „Kriminalistická charakteristika vražd – vybrané způsoby utajování vražd“. Trestné činy proti životu se řadí mezi nejzávažnější trestnou činnost a jejich vyšetřování je neustále a intenzivně sledováno veřejností a médii. Vraždy provází lidstvo od samého počátku, způsob jejich páchaní a utajování se vyvíjí a téměř každý pachatel dělá vše proto, aby nebyl odhalen. I z těchto důvodů si myslím, že je téma práce důležité a aktuální. Dané téma jsem si zvolil proto, neboť mě metodika vyšetřování zaujala již při studiu na Policejní akademii České republiky v Praze a této části kriminalistické vědy bych se rád věnoval i v budoucnosti, v mém profesním životě.

Práci budu zpracovávat zejména metodou analýzy literárních pramenů, s využitím dalších metod, včetně metody analýzy, syntézy a komparace. Využiji též metodu analytického studia pravomocných rozsudků.

Diplomová práce bude mít část teoretickou a část praktickou. Teoretickou část práce rozdělím na tři kapitoly, ve kterých se budu zabývat metodikou vyšetřování obecně, dále typickými stopami, vyšetřovacími situacemi a samotným procesem vyšetřování. V závěru této části popíši způsob páchaní vražd, rozdělím je dle několika kritérií a věnovat se budu též samotnému pachateli a obětím vražd.

V praktické části podrobím analýze pravomocné rozsudky případů, ve kterých pachatel vraždu utajoval. Pokusím se poukázat na stopy a jednání pachatele, které by mohly vést k jeho usvědčení.

Výsledkem diplomové práce bude zpracovaný souhrn nejdůležitějších poznatků ke kriminalistické charakteristice vražd s detailním zaměřením na vybrané způsoby utajování vražd. U analýzy pravomocných rozsudků bude mým záměrem nalézt znaky, které jsou popsány v literatuře zabývající se tímto tématem a odpovědět na praktické otázky, například z jakých důvodů zvolil pachatel právě ten způsob utajování a nevybral si jiný, čím je dána zvolená forma utajování. Rozeberu jednotlivé kroky pachatele a poukážu na jeho úmysly.

Cílem je zpracovat tuto tematiku tak, aby mohla sloužit studentům magisterského studia na Fakultě bezpečnostně právní Policejní akademie České republiky v Praze a začínajícím policistům Policie České republiky.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Teorie metodiky vyšetřování

Metodikou v běžném životě rozumíme návod, jak organizovat nějakou složitou lidskou činnost. Metodika vyšetřování je zvláštní částí kriminalistické vědy. Tato část navazuje na část obecnou, která zkoumá zákonitosti vzniku, vyhledávání, zajišťování, využívání a zkoumání kriminalistických stop, bez ohledu na kriminalisticky odlišné a specifické situace.¹ Právě metodika vyšetřování zohledňuje konkrétní typy kriminalisticky relevantních událostí a předpokládané nebo reálné situace. Umožňuje aplikovat poznatky z obecné části kriminalistiky na reálných případech a praxi.²

Jestliže by všechny trestné činy byly podobné a pachatelé by zanechávali podobné stopy, tak bychom metodiku nepotřebovali. Reálně se však trestné činy v mnohém liší, ať už ve způsobu páchaní nebo v paletě zanechaných stop, proto nedostačují univerzální kriminalistické metody, které jsou velmi obecné a tím pádem chudé na svůj obsah. Došlo tedy k vytvoření metod konkrétních, obsahově bohatších s velkou informační hodnotou, které jsou aplikovány efektivněji.³ Metodika se váže k odhalování trestných činů řídicí se především policejním právem, k vyšetřování trestných činů upravené trestním řádem a ke kriminalistické prevenci trestných činů uskutečňovanou zejména mimoprávními prostředky.⁴

1.2 Definice metodiky vyšetřování, cíl a funkce

Učebnice kriminalistiky se převážně shodují v této definici metodiky vyšetřování: „Část kriminalistické vědy, která odhaluje a zkoumá zákonitosti vzniku stop a zvláštnosti postupů při vyhledávání, zajišťování a využívání stop, jiných soudních důkazů a kriminalisticky významných informací s ohledem na určitý typ

¹ NĚMEC, Miroslav. *Teorie a metodologie kriminalistiky pro magisterské studium*. Praha: Abook, 2018. ISBN 978-80-906974-1-6. s. 61

² STRAUS, Jiří. *Kriminalistická metodika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-124-3. s. 13

³ MUSIL, Jan. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 1993. ISBN 80-7184-371-7. s. 3

⁴ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9. s.408

*trestného činu a předpokládanou typovou vyšetřovací situaci.*⁵ Cílem je uspořádání poznatků a doporučení pro účelný postup policejních orgánů při poznávání kriminalisticky relevantních událostí. Jedná se například o doporučení, kdy a jak postupovat od trestného činu k pachateli, kdy zvolit opačný postup, jaké stopy se obvykle na místě činu nacházejí a kde, které stopy svědčí o vztahu oběti s pachatelem, jaké metody využít v první etapě procesu poznání atd. Metodika vyšetřování má následující funkce:

- **Poznávací:** U této funkce tkví podstata ve shromažďování trestných činů do homogenních skupin, které jsou doplněny o popis jejich kriminalistických charakteristik, typických stop a typických vyšetřovacích situací.
- **Formativní:** Funkce formativní se opírá o vytváření uspořádaných systémů doporučovaných metod a operací, které mají pevnou strukturu, při činnosti policejních orgánů v průběhu poznávání konkrétní kategorie trestných činů.
- **Kontrolní:** Úkolem této funkce je kontrolovat, zda jsou metodická doporučení v konsenzu se změnami způsobu páčání a s legislativními změnami a je-li provedení metodických doporučení v praxi dostatečně účelné.⁶

2 Metodika vyšetřování vražd

Do metodiky vyšetřování vražd zařazujeme:

- Vražda podle § 140 zákona č. 40/2009 Sb.
- Zabití § 141 zákona č. 40/2009 Sb.
- Vražda novorozence dítěte matkou podle § 142 zákona č. 40/2009 Sb.
- Usmrcení z nedbalosti podle § 143 zákona č. 40/2009 Sb.
- Účast na sebevraždě podle § 144 zákona č. 40/2009 Sb.⁷

⁵ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická metodika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-124-3. s. 14

⁶ KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0. s. 165

⁷ Tamtéž s. 218

- Těžké ublížení na zdraví § 144 zákona č. 40/2009 Sb., odstavec 3
- Loupež podle § 173 zákona č. 40/2009 Sb., odstavec 4
- Podezřelá úmrtí – sebevraždy, náhlá úmrtí, pohřešování osob⁸

2.1 Typické stopy

Pojem kriminalistická stopa lze definovat takto: „*Kriminalistická stopa je každá změna v materiální prostředí nebo ve vědomí člověka, která příčinně souvisí s objasňovanou událostí, je zjiřitelná a zajistitelná a informace z ní je dostupná s pomocí kriminalistických a dalších metod, prostředků a postupů.*“⁹

Kriminalistické stopy v podstatě odráží způsob spáchání činu, přičemž záleží na intenzitě a strukturovanosti dané činnosti, vlastnostech a jednání pachatele i na vnějším materiálním prostředí a na vědomí lidí. Poznání kriminalistických stop je předpokladem k vytvoření kriminalistických verzí.¹⁰

Stopy se dělí na materiální a paměťové.¹¹ Seznam typických stop u trestných činů vraždy je rozsáhlý.

2.1.1 Materiální stopy

Jedná se o stopy vyskytující se na místě činu, na místě nálezů mrtvoly, na místech, kde došlo k přípravě vraždy nebo jejímu utajování, na použitých předmětech k zavraždění oběti, na zbraních, na oblečení a těle oběti, těle pachatele případně spolupachatelů.

Materiální stopy můžeme rozdělit do následujících skupin:

- Stopy obsahující informaci o vnější stavbě objektů (například daktyloskopické stopy, stopy obuvi, kousnutí, rtů, kolen, loktů, stopy na nábojnicích a střelách, stopy pneumatik) vhodné k individuální identifikaci.

⁸ STACH, Jan. *Metodika vyšetřování vražd*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2005. ISBN 80-7251-194-7 s. 8-9

⁹ NĚMEC, Miroslav. *Teorie a metodologie kriminalistiky pro magisterské studium*. Praha: Abook, 2018. ISBN 978-80-906974-1-6. s. 78

¹⁰ STRAUS, Jiří a Viktor PORADA. *Teorie, metody a metodologie kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-666-8., s. 68-71.

¹¹ NĚMEC, Miroslav. *Teorie a metodologie kriminalistiky pro magisterské studium*. Praha: Abook, 2018. ISBN 978-80-906974-1-6. s. 79

- Stopy obsahující informaci o vnitřním složení objektu (například stopy krve, tkání, vlasy, chlupy, sliny, sperma, povýbuchové a povýstřelové zplodiny, toxické látky) vhodné pro určení skupinové příslušnosti, biologické stopy s DNA je možné využít k identifikaci individuální.
- Stopy s informacemi o působení energií a chemických procesů (například stopy poleptání)
- Stopy svědčící o dynamice průběhu vyšetřované události (například průstřel, stopy směru vedení bodné, řezné rány, stopy vlečení, rdoušení)
- Stopy vypovídající o schopnostech a znalostech pachatele (například způsob oddělení částí těla)
- Stopy prostředí, které je typické pro život pachatele (například částičky prachu, chemických látek)
- Stopy obsahující informaci o příslušnosti části k celku (například zalomená špička nástroje v těle oběti)¹²

Při vyšetřování narazíme také na stopy daktyloskopické a trasologické, jde o materiální stopy.¹³

Předpokládá se, že určité stopy budou na místě činu nalezeny a pokud ne, musí být tato skutečnost zahrnuta do vyšetřovacích verzí a je nezbytné, aby bylo objasněno, proč tam takové stopy nejsou.¹⁴ Pro vraždy jsou příznačné stopy biologické, zvláště pak stopy krevní, tkání, vlasy, chlupy atd. Takovéto stopy jsou často přeneseny z těla oběti na oděv, obuv a tělo pachatele, a jestliže nejsou zničeny, mají významnou důkazní hodnotu. Stejně tak se takovéto stopy mohou dostat z těla pachatele na tělo oběti nebo na okolní předměty na místě činu. V posledním tisíciletí hrají významnou roli při vyšetřování mikrostopy, zvláště pak analýza DNA, dále částice prachu, hlíny, biologických a chemických materiálů.

Charakteristické pro vraždu jsou taktéž stopy násilí na těle oběti, v některých případech i na těle pachatele, vznikající například při svádění zápasu. Jde například o různé rány, škrábance, zlomeniny kostí, výrony, pohmožděny.

¹² STACH, Jan. *Metodika vyšetřování vražd*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2005. ISBN 80-7251-194-7. s. 33

¹³ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická metodika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-124-3. s. 97

¹⁴ STACH, Jan. *Metodika vyšetřování vražd*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2005. ISBN 80-7251-194-7. s. 33

Tyto stopy utvářejí představu o druhu a intenzitě násilí, o mechanismu jejich vzniku, o tom, jaký nástroj nebo zbraň byla použita a o celkovém jednání pachatele. V takovýchto případech je samozřejmostí spolupráce se soudními lékaři. Například u dětí lze pomocí zkoumání histologických vzorků tkáně krevních podlitin určit, stáří jednotlivých poranění na těle a rozhodnout, zda dítě bylo například týráno nebo jinak zanedbáváno. U vraždy zastřelením jsou typickými stopami stopy balistické (stopy na střele, nábojnici, na oděvu a těle oběti a povýstřelové zplodiny, u otrav zbytky jedů, otrávených potravin nebo zvratky).¹⁵

2.1.2 Stopy paměťové

Setkáváme se i se stopami paměťovými. Tyto stopy vznikají zprostředkovaně za pomoci lidských smyslů. Vnímání probíhá především sluchem a zrakem, je však doplněno i ostatními smysly. Na lidské vnímání působí například míra strachu v dané situaci, schopnost zapamatování a inteligence. Dále jsou ovlivněny vlastnostmi jedince, který je má ve své paměti zafixované. Jedná se o schopnost vnímání, uchovávání, vybavování a reprodukce. Zpravidla je nelze využít opakovaně, neboť se například při opakovaném výslechu nepodaří získat nové informace, případně vyslýchaný poskytne vymyšlené kriminalisticky irelevantní informace. Stopy ve vědomí osob nejsou volně přístupné a po smrti jejich nositele jsou nenávratně ztraceny.¹⁶ Člověk není schopen zapamatovat si všechny situace, a proto dochází k zapamatování si situací důležitých pro jedince či takových, které vnímal smysly intenzivněji než jiné. Takovéto stopy se získávají od osob (svědků), které pozorovali samotný průběh vraždy nebo některou její fázi.

Hovoříme zde o skutečnostech, například o konfliktních situacích, výhrůžkách, opatřování zbraně, které spáchání skutku předcházely. Nebo přinesou poznatky o tom, jak se pachatel choval po spáchání činu, například se někomu svěřil.¹⁷ Důležitými osobami jsou očití svědci nebo oběť, která přežije vražedný útok. Tyto osoby pak mohou poskytnout informace například o cestě

¹⁵ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická metodika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-124-3. s. 97-98

¹⁶ KONRÁD, Zdeněk a Jiří STRAUS. *Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-535-7. s. 56-57

¹⁷ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9. s. 425

pachatelova příchodu, pobytu a odchodu z místa činu nebo o vztahu mezi obětí a pachatelem, o chování a jednání pachatele po činu. Kvůli závažnosti a výjimečnosti činu jsou vzpomínky a paměťové stopy ve vědomí pachatele velmi silné. Někdy však může dojít k tomu, že pachatel bude tvrdit, že si nic nepamatuje a že u něj nejspíše došlo k amnézii neboli ztrátě paměti a pak je na znalcích, aby tuto skutečnost potvrdili nebo vyvrátili.

Někteří svědkové se z nejrůznějších důvodů bojí vypovídat a budou tvrdit, že nic neviděli nebo si událost nepamatují, zde je na místě využít § 55 trestního řádu – výslech formou takzvaného utajovaného svědka.¹⁸

2.2 Typické vyšetřovací situace

Na počátku vyšetřování se můžeme setkat s následujícími typickými vyšetřovacími situacemi. Ty závisí na charakteru, rozsahu a obsahu shromážděných důkazních a jiných kriminalisticky relevantních informací obsažených, jak v podnětu k zahájení trestního stíhání, tak v průběhu vyšetřování.¹⁹ JUDr. Jan Stach uvádí ve své publikaci *Metodika vyšetřování vražd* toto rozdělení:

1. Je znám pachatel i oběť
 - a) Pachatel trestný čin doznává
 - b) Pachatel trestný čin popírá
 - c) Pachatel je na útěku
2. Je známa oběť – pachatel neznámý
 - a) Je známa totožnost oběti
 - b) Není známa totožnost oběti
3. Není známa totožnost oběti, je znám pachatel
4. Jsou objektivní předpoklady, že k vraždě došlo, ale není k dispozici oběť, ani pachatel

¹⁸ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická metodika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-124-3. s. 98

¹⁹ KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0 s. 227

5. Jsou objektivní předpoklady, že k vraždě došlo, ale není oběť – pachatel trestný čin doznává²⁰

Osobně se více ztotožňuji s rozdělením, které v publikacích přináší autoři Jan Musil, Jiří Straus, Zdeněk Konrád, Viktor Porada a Jaroslav Suchánek a které je níže podrobněji rozpracované.

2.2.1 Je podezření z vraždy, tělo oběti chybí

O této vyšetřovací situaci mluvíme tehdy, je-li osoba pohřešovaná nebo nezvěstná. Samotná nezvěstnost osoby ovšem nepostačuje k tomu, aby bylo zahájeno vyšetřování trestného činu vraždy, neboť osoba mohla například odcestovat, dostat se do léčebného ústavu nebo spáchat sebevraždu a mrtvola dosud nebyla nalezena.²¹

Musí zde existovat určité indicie, například tratoliště nebo stopy krve ve vozidle či v bytě, nález vyděračských nebo výhružných dopisů, vyhrocené konfliktní situace a nepřátelství s jinými osobami, pohřešovaný si s sebou nevezl věci denní potřeby (telefon, peníze), nemá vhodné oblečení a nebyly evidovány skutečnosti vedoucí k utajenému přesídlení.²² Další nápovědou, že došlo k vraždě může být například informace o důležité schůzce dobře zajištěného podnikatele, kdy zmizí bez vysvětlení.²³

Protože chybí tělo oběti a stopy na něm, je vyšetřování značně ztíženo. Je nezbytné zajistit důkazy, které mohou být využity později při nálezů těla. Hovoříme zvláště o biologickém materiálu, například vlasy z hřebene, daktyloskopické otisky.²⁴ Vyšetřování se soustředí na pátrání po osobách, jak byla pohřešovaná osoba oděna, co měla u sebe, s kým byla spatřena naposledy,

²⁰ STACH, Jan. *Metodika vyšetřování vražd*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2005. ISBN 80-7251-194-7. s. 34-36

²¹ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9. s. 426

²² MUSIL, Jan. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 1993. ISBN 80-7184-371-7. s. 24

²³ STACH, Jan. *Metodika vyšetřování vražd*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2005. ISBN 80-7251-194-7. s. 36

²⁴ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická metodika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-124-3. s. 99

zjišťování motivu pachatele, a tak dále.²⁵ Velkou úlohu sehrává taktéž vyjádření znalců (psychologické profilování), pomoc médií a veřejnosti.²⁶ V ojedinělých případech dochází k tomu, že pachatel vraždu doznává, ale oběť nebyla nalezena. V takovýchto výjimečných situacích je potřeba zaměřit se u výslechu doznávající se osoby na místo, kde tělo ukryla a na místo, kde k vraždě došlo.²⁷ Mohou nastat další situace, jestliže je obviněný znám a to: odmítá vypovídat, popírá spáchání vraždy (popírá svou přítomnost na místě činu nebo událost vysvětluje jako nešťastnou náhodu).²⁸

2.2.2 Je podezření z vraždy, mrtvola nebo její části jsou nalezeny

U této typické vyšetřovací situace rozlišujeme, zda známe identitu mrtvoly či nikoli. Jak se ukazuje v praxi, jestliže totožnost mrtvoly není známa, vraždy zůstávají ve velkém množství případů neobjasněny.²⁹ K tomu dochází v případech, kdy je mrtvola nalezena bez oděvu, ve stadiu hniloby, na místech, které nejsou místem spáchání činu, například v křoví u silnice, v lese, v řece. Značnou pomoc při zjišťování totožnosti může poskytnout soudně lékařská expertiza a masové sdělovací prostředky.³⁰

Ve většině případů je však totožnost oběti známa. Důvodem je například to, že osoba má u sebe doklady totožnosti, je nalezena ve svém bytě nebo je poznána osobami v jejím okolí. U pohřešovaných osob lze předpokládat využití kriminalistické identifikace za pomoci fotografií, metody superprojekce, nebo analýzy DNA. Stejně jako u předchozí typické vyšetřovací situace se i zde

²⁵ KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0. s. 227

²⁶ MUSIL, Jan. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestních činů*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 1993. ISBN 80-7184-371-7. s. 25

²⁷ STACH, Jan. *Metodika vyšetřování vražd*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2005. ISBN 80-7251-194-7. s. 37

²⁸ MUSIL, Jan. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestních činů*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 1993. ISBN 80-7184-371-7. s. 24

²⁹ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická metodika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-124-3. s. 100

³⁰ MUSIL, Jan. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestních činů*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 1993. ISBN 80-7184-371-7. s. 24

setkáváme s tím, že je pachatel buď známý, nebo neznámý. Obviněný poté zaujímá různé postoje ke sdělení obvinění.³¹

2.3 Zvláštnosti předmětu vyšetřování

Zabýváme-li se zvláštnostmi předmětu vyšetřování, máme na mysli znaky skutkové podstaty trestného činu. V průběhu vyšetřování je nezbytné zjistit a dokázat zvláště:

2.3.1 Objekt trestného činu

Zjišťuje se, zda cílem pachatele byl pouze lidský život nebo zda byly porušeny či ohroženy jiné společenské zájmy chráněné zákonem. K tomu se váže zjištění předmětu útoku, kterým je vždy určitá osoba. Klíčovou roli tak při objasňování vražd sehrává zjištění totožnosti oběti a jejího vztahu k pachateli. Všechny tyto informace jsou pak dále podstatné pro správnou právní kvalifikaci skutku.

2.3.2 Subjekt trestného činu

Subjektem neboli pachatelem může být každá trestně odpovědná fyzická osoba. Při probíhajícím vyšetřování je potřeba zjistit, zdali čin spáchala jedna fyzická osoba, nebo měla spolupachatele.

2.3.3 Objektivní stránka trestného činu

Tuto stránku tvoří jednání, následek a příčinný vztah.³² Zjišťujeme bezprostřední příčinu smrti a příčinný vztah mezi úmyslným jednáním pachatele a smrtí oběti, místo a dobu smrti, způsob spáchání, použité prostředky, způsob utajování. Dále jak bylo naloženo s nástrojem použitým ke spáchání, s věcmi

³¹ KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0. s. 228

³² STRAUS, Jiří. *Kriminalistická metodika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-124-3. s. 101-102

pocházejícími z trestné činnosti a osobními věcmi zavražděné osoby, taktéž způsob obrany oběti a její chování před spácháním činu.³³

2.3.4 Subjektivní stránka trestného činu

Obligatorními znaky subjektivní stránky trestného činu je forma zavinění. U vražd je to úmysl přímý nebo nepřímý. O přímém úmyslu mluvíme tehdy, pokud pachatel jednal vědomě a následek chtěl způsobit, o tom svědčí například příprava vraždy. Nepřímý úmysl se většinou vyskytuje u vražd z afektu. K rozlišení úmyslu může pomoci zjištění motivu a cíle vraždy, které patří do znaků fakultativních.³⁴

2.4 Zvláštnosti podnětů k vyšetřování

Zvláštností podnětů k vyšetřování je fakt, že obsahují určitý stupeň podezření. A to, že mohlo nebo došlo k násilné smrti osoby nebo k podezřelému úmrtí člověka. Typickými podněty jsou:

- Oznámení občanů o nálezů mrtvolky nebo její části
- Oznámení občanů o pohřšování osoby a je zde podezření, že mohlo dojít k vraždě
- Oznámení nemocnic o podezřelých úmrtích a zraněních
- Oznámení pachatele a jeho sebeobvinění
- Zjištění operativně pátracích pracovníků Policie ČR při výkonu služby nebo vyšetřování jiné trestné činnosti³⁵

³³ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9. s. 427

³⁴ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická metodika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-124-3. s. 101-102

³⁵ KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0. s. 229

2.5 Zvláštnosti prvotních vyšetřovacích a operativně pátracích úkonů

Prvotní vyšetřovací a operativní úkony se liší v závislosti na počátečních vyšetřovacích situacích. Záleží tedy na tom, zda bylo tělo oběti nalezeno či nikoli. Jedná se o nástroje řešení taktických úloh.³⁶

2.5.1 Případy, kdy tělo oběti nebylo nalezeno

Typickým počátečním úkonem je výslech oznamovatele, příbuzných, sousedů, známých a spolupracovníků pohřešované osoby. Je nutné brát v potaz, že mezi vyslychanými se může skrývat pachatel, osoby mohou lhát, a tak je potřeba výpovědi a alibi prověřovat.

Cílem je prověřit jejich vztah k pohřešovanému, utvořit si představu o době, od kdy se osoba pohřešuje, o okolnostech zmizení, o jejích zvycích a zajistit její podrobný popis a informace, které podporují domněnku, že se mohla stát obětí vraha.³⁷

Dalším úkonem je pátrání po pohřešované osobě. To se soustřeďuje zpočátku do míst posledního a předpokládaného pobytu pohřešované osoby. Zároveň zde platí doporučení zapojit v co možná největší míře veřejnost. Ve vyhraničených oblastech jsou organizovány pátrací akce za využití kynologů, speciální techniky případně dalších bezpečnostních sborů.³⁸ Dále se využívají kriminalistické evidence, kde se srovnávají údaje získané v průběhu pátrání s údaji obsaženými v evidencích neznámých mrtvol a kosterních nálezů. Provádí se prohlídky bytů, nebytových prostor a pracoviště pohřešované osoby. Zde je pozornost zaměřena na získání důkazů, které by mohly přispět k objasnění příčiny zmizení pohřešovaného. Jde o osobní věci, korespondenci, záznamy v diáři a další.³⁹

³⁶ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9. s. 428

³⁷ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická metodika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-124-3. s. 104

³⁸ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9. s. 429

³⁹ KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0. s. 230

Mezi další úkony patří činnosti, při nichž se zjišťuje způsob života pohřešované osoby, její styky a majetkové poměry. Vhodné je taktéž zadržení a další zkoumání korespondence, která dochází na jméno pohřešovaného nebo která naopak odchází jeho jménem.⁴⁰

2.5.2 Případy, kdy byla mrtvola nebo její části nalezeny

U takovýchto případů jsou typickými počátečními úkony ohledání místa nálezu mrtvoly a místa činu. Následně by mělo dojít k ohledání těla mrtvoly nebo její části, soudně lékařské prohlídce a pitvě mrtvoly. Podstatnou součástí procesu vyšetřování vražd je výslech oznamovatele, očitých svědků, příbuzných a pronásledování pachatele po tzv. horké stopě.⁴¹

Jak již bylo zmíněno, typickým počátečním úkonem je ohledání místa činu. Jedná se o specifickou kriminalistickou metodu, kterou se na základě bezprostředního pozorování zkoumá, hodnotí a podchycuje materiální situace nebo stav objektů, majících vztah k prověřované události za účelem jejího poznání a získání důkazů, jakož i dalších informací důležitých pro trestní řízení.⁴² Místo činu s místem nálezu mrtvoly může být mnohdy rozdílné, a proto se někdy na místě nálezu mrtvoly nenachází určité druhy stop, jako například stopy obrany oběti. Naopak jsou zde stopy po manipulaci s mrtvolou, mohou se zde objevit stopy dopravních prostředků nebo je na místě málo krve, i když je zprvu jasné, že oběti bylo zasazeno velké množství ran.

Mezi skutečnosti, které nasvědčují tomu, že místo nálezu mrtvoly není místem činu, řadíme: Fakt, že na místě nejsou stopy zápasu, i když lze usuzovat, že oběť mohla klást odpor. Na místě jsou stopy po přemístování mrtvoly nebo soudní lékař zjistil znaky manipulace s mrtvolou (narušení mrtvolné ztuhlosti, přemístění mrtvolných skvrn). Mohou se objevit i stopy bot, dopravních prostředků nebo může být mrtvola částečně, nebo zcela zakrytá (zakopaná v zemi, zaházená roštím).

⁴⁰ MUSIL, Jan. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestních činů*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 1993. ISBN 80-7184-371-7. s. 30

⁴¹ KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0. s. 230-232

⁴² NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. Praha: Abook, 2017. ISBN 978-80-906974-0-9. s. 194

Taktika ohledání místa nálezu mrtvoly a místa činu se nijak zásadně neliší od ohledání místa činu, od taktiky ohledání místa činu spojeného s jinými trestnými činy.⁴³

Zvláštnosti vyplývají z přítomnosti mrtvoly a tzv. „lože mrtvoly“. Hranice ohledání místa činu mají větší rozsah, neboť zahrnují i příchodové a odchodové trasy pachatele. Proces ohledání začíná pouhým prohlédnutím si oběti, nebo „lože mrtvoly“. Jestliže se ohledání provádí v místnosti, ohledá se nejprve podlaha, následuje ohledání předmětů v jednom směru podél stěny do středu místnosti. Tento postup ohledání se provádí z důvodu, aby bylo předejito poškozování stop, popřípadě nedošlo ke vzniku stop nových od osob provádějících ohledání. Pokud se jedná o ohledání v terénu, postupuje se zpravidla po spirále od mrtvoly nebo od tzv. uzlových bodů. Uzlovými body myslíme například zbraň, stopy po zápase, stopy pohybu pachatele, předměty zanechané na místě, krevní stopy. V případech, kdy se ohledává volný, různě členitý prostor, se volí takový postup, kdy skupina pracovníků postupuje v čelní linii, tzv. frontální postup nebo se místo rozdělí na čtverce a ty se poté ohledávají jeden za druhým.⁴⁴

Při nálezu neznámé mrtvoly musí veškerá opatření směřovat ke zjištění její totožnosti. Platí zde, že pokud se neprokázalo, že šlo o sebevraždu, náhlé úmrtí či nešťastnou náhodu, vždy se postupuje, jako by šlo o vraždu.⁴⁵ Ohledání mrtvoly se vede ve dvou fázích, a to je orientační ohledání na místě a detailní ohledání na pitevně.⁴⁶ Při tomto ohledání úzce spolupracuje kriminalista a znalec z oboru soudního lékařství nebo lékař. Kriminalista zjišťuje a uvádí skutečnosti, které nemají soudně lékařský charakter. Jde například o polohu těla, způsob ukrytí mrtvoly, popis oblečení a obuvi nebo druh povrchu, na kterém se mrtvola nebo její část nachází. Zatímco lékař popisuje viditelná poranění těla, posmrtné a hnilobné změny, přibližnou dobu smrti a její příčinu.⁴⁷ Podrobnějšímu zkoumání jsou

⁴³ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická metodika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-124-3. s. 105-106

⁴⁴ MUSIL, Jan. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestních činů*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 1993. ISBN 80-7184-371-7. s. 27

⁴⁵ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. Praha: Abook, 2017. ISBN 978-80-906974-0-9. s. 197

⁴⁶ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9. s. 432

⁴⁷ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická metodika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-124-3. s. 107

vystaveny taktéž obaly a předměty, ve kterých byly části mrtvoly přemístovány či zabaleny.⁴⁸

Objeví-li se podezření, že smrt člověka byla způsobena trestným činem, je nezbytné mrtvolu prohlédnout a pitvat. Tato prohlídka a pitva nejčastěji odpovídá na tyto otázky: příčina smrti, popis všech zranění na těle oběti, určení, která z nich jsou smrtelná, která byla způsobena za živa a která po smrti, určení mechanismu usmrcení, druh zbraně, postavení útočníka a oběti, jaká doba uplynula od smrti do pitvy, jaký způsob a co bylo použito k oddělení části mrtvoly od těla oběti. Vedle těchto otázek určuje, zda části těla patří jedné, či více obětem, pohlaví, věk a jiné zvláštní znaky.⁴⁹

2.6 Zvláštnosti vyšetřovacích verzí, plánování a organizace vyšetřování

Vyšetřovací verze je nutné vytvořit, neboť informace z vyšetřovací situace neumožňují vysvětlit podstatu vyšetřované události. Tyto verze se utvářejí z poznatků nabytých při seznámení s místem, z nalezených stop, ze závěrů soudní pitvy a s pomocí znalostí operativní situace.⁵⁰ Běžně se při vyšetřování trestných činů vražd stanovuje tři až pět vyšetřovacích verzí, přičemž zásadou je, aby byly všechny verze prověřovány současně, samozřejmě s přihlédnutím na dostupné množství sil a prostředků.⁵¹

Vytyčování verzí vychází z výsledků ohledání místa činu a ohledání těla oběti, z údajů o způsobu spáchání a utajování, z údajů o možném motivu, z informací o osobě oběti, vztazích, způsobu života, z poznatků zjištěných v kriminalistických evidencích a z údajů o věcech, které byly odcizeny.⁵² Následně

⁴⁸ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9. s. 432

⁴⁹ KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0. s. 231-232

⁵⁰ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická metodika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-124-3. s. 108

⁵¹ STACH, Jan. *Metodika vyšetřování vražd*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2005. ISBN 80-7251-194-7. s. 47

⁵² MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9. s. 432-433

musí být reálné verze prověřeny. Verze se vytyčují nejen o pachateli, o identitě oběti, ale i o podstatě události a příčině smrti.

2.6.1 Verze vytvořené na základě informací o místě činu, o situaci na místě činu a ze stop na místě činu

Na místě činu se zjišťují skutečnosti, jako důvod dostavení a zdržování se oběti na daném místě, nebo proč si toto místo pachatel vybral. Zjišťuje se, zda pachatelem není osoba, kterou oběť znala a důvěřovala jí. To lze předpokládat v takových případech, kdy byla oběť zavražděna na místě, ke kterému neměla vztah a pachatel ji tam s velkou pravděpodobností pod nějakou záminkou vylákal. Po zjištění, že byl pachatel už dříve dobře seznámen s místem, kde lze vraždu spáchat, je možné vytyčit verzi, že pachatelem je osoba mající o místě dobré znalosti a mohl být viděn osobami, které se v okolí místa vyskytují. V situacích, kdy vše nasvědčuje tomu, že oběť pustila pachatele do bytu a společně trávili čas, se vytyčuje verze o blízkém vztahu mezi obětí a pachatelem. Pokud se podaří zjistit, že se pachatel zdržoval déle na místě činu, vede to k závěru, že na místě zanechal větší množství stop, což vede k zahájení procesu kriminalistické identifikace a následně určení okruhu podezřelých osob nebo přímo totožnosti pachatele.

2.6.2 Verze vytyčované na základě způsobu páchaní a utajování

Způsob páchaní vražd se reflektuje ve stopách, pomocí kterých je možné odhadovat motiv jednání pachatele. Následně se z motivu jednání vytyčují verze o osobě pachatele. Výběr a použití nástrojů a zbraní k provedení činu může prozradit, zda šlo o vraždu připravovanou nebo nepřipravovanou. Stejně tak lze využít informace o způsobu utajování vraždy, například pokud se předpokládá, že pachatel nebyl v časové tísní a neprojevil snahu vraždu utajit, je pravděpodobné, že mezi ním a obětí nebyl blízký vztah. Naopak v případě, že vrah zvolil složitý a časově náročný způsob utajení, ukazuje to na blízký vztah mezi pachatelem a obětí nebo mezi pachatelem a místem činu.

2.6.3 Verze vytyčované na základě informací o osobě oběti

Jestliže je známa totožnost oběti, pak se dají usuzovat například její majetkové poměry a způsob života. Pachatelem by tedy mohla být osoba, která tyto informace také měla a mohla mít ze smrti oběti nějaký prospěch. Poté lze vytyčit verze o pachateli, a zúžit okruh podezřelých osob, na ty, které takové informace měli. Informace o osobě oběti se využívají při stanovování verzí u případů pohřešovaných osob. Vyšetřování jednotlivých složitých případů je nesnadné a probíhá týmovým způsobem. Je naprosto nezbytné plánovat, organizovat a zpracovat důkladný písemný plán.⁵³

2.7 Zvláštnosti následných vyšetřovacích a operativně pátracích úkonů

Do následných vyšetřovacích a operativně pátracích úkonů patří výslech obviněného, výslech svědka, expertiza, rekognice, rekonstrukce trestného činu, vyšetřovací experiment, prověrka výpovědi na místě a domovní prohlídka.

2.7.1 Výslech obviněného

Zákonitosti tohoto úkonu jsou upraveny v trestním řádu, konkrétně v § 90 a § 95. Vyslýchající by se měl zaměřit na získání informací o okolnostech přípravy vraždy. Zjistit, zda měl obviněný k oběti nějaký vztah, co bylo příčinou konfliktu mezi vyslychaným a obětí a co se odehrálo těsně před vraždou. Dále co dělal obviněný v den vraždy, aby bylo možné sestavit časový snímek a porovnat ho s dalšími důkazy. Jak a jakými nástroji byl čin dokonán, jak se obviněný choval po skutku, jak se vraždu pokoušel utajit, jak manipuloval s mrtvolou a naložil s odcizenými předměty a užitými nástroji.⁵⁴

Samotné doznání pachatele není plně dostačující. Pravidlem tohoto výslechu by mělo být, že orgány činné v trestním řízení získají takové informace,

⁵³ KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0. s. 232-234

⁵⁴ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika. 2.*, přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9. s. 434

kteřé zná jen pachatel a policie, neboť případné odvolání výpovědi je nevěrohodné a soud mu zpravidla nevěří.

Příklad z praxe: V Ústeckém kraji vyšetřovali před několika lety případ dvojnásobné vraždy, ze které byl obviněn muž a jeho družka. Nejprve společně zavraždili manžela ženy a poté muž sám znásilnil a zabil jedno z nemanželských děvčat. Oba tvrdošjně dlouhé týdny zapírali. Až jednou uprostřed léta, v pět hodin odpoledne, se žena sesypala a k účasti na vraždě svého manžela se přiznala. Policistka, vědoma si zásady, o které byla řeč, na nic nečekala, zmobilizovala výjezdovou skupinu, opatřila si povolení a odvezla ženu na místo události. Žena na místě uvedla řadu detailů, které kromě vrahů nemohl nikdo znát! Vyšetřování pak mělo zvláštní nádech v tom, že vražedkyně se přes noc ze všeho otřepala a druhý den zase všechno popřela! Jenomže už bylo pozdě – soud přijal videokazetu jako nezvratný důkaz o vině obou a odsoudil je k mnohaletým trestům.⁵⁵

Velkým problémem je ztráta osobního kontaktu při výslechu cizinců, kdy se využívá služeb tlumočnicka. Při výslechu cizince je nutné přihlížet i ke kultuře daného národa a jeho zvyklostem. Je znám případ, kdy byla osoba arabského původu podezřelá z vraždy a vzhledem k jeho náboženskému přesvědčení, neodpovídal na otázky položené od ženy. Bylo to pro něj obrovské ponížení. Když však ženu vystřídal její kolega, cizinec trestnou činnost doznal.⁵⁶

2.7.2 Výslech svědka

Výslechu svědka jsou věnovány §§ 97-104 trestního řádu. Taktika tohoto druhu výslechu se soustředí na tato fakta. Zda se vyšetřované události svědek účastnil, pozoroval ji nebo o ní jen slyšel. Čas a místo události, jaký byl důvod jeho zdržování se v místě události, zdali tam byl sám, co vnímal svými smysly. Jaká byla situace na místě činu po jeho příchodu, zda manipuloval s obětí nebo věcmi relevantními pro vyšetřování skutku. Jaký je jeho vztah k pachateli a oběti. Při vyšetřování se také přistupuje k výslechu blízkých příbuzných, kamarádů

⁵⁵ STACH, Jan. Metodika vyšetřování vražd. In: *Kriminalistický sborník – Speciál*. Praha: Kriminalistický ústav Praha Policie ČR, 2006, č. 2, s. 17-18

⁵⁶ Tamtéž, s. 17-18

a sousedů oběti. Výslech se vztahuje k informacím o osobnosti oběti, jejím koníčků, způsobu života, rodinným a majetkovým poměrům, zdravotnímu vztahu a podobně.⁵⁷

2.7.3 Zvláštnosti expertiz

*Kriminalistická expertiza je samostatná metoda kriminalistické praktické činnosti, která spočívá v provedení systému úkonů a operací směřujících k odhalení, zajištění a objasnění kriminalisticky relevantních skutečností, pro účely dokazování v trestním řízení, za použití vysoce odborných znalostí a specifických metod práce z různých oblastí vědy, techniky a řemesel.*⁵⁸ V procesu vyšetřování vražd se vždy provádí soudně lékařské zkoumání, a kromě něj se nařizuje vyšetření duševního stavu obviněného, kdy znalci posuzují příčetnost osoby v době činu, toto vyšetření provádí psychiatr. Psycholog pak zjišťuje motivaci, pohnutky a možnost resocializace pachatele. V úvahu přicházejí experti z oblasti mechanoskopie, trasologie, daktyloskopie, toxikologie, balistiky, antropometrie, biologie, chemie, požární ochrany, písmoznalectví a podobně.⁵⁹

2.7.4 Rekognice

Rekognice je kriminalisticko-taktický úkon, přičemž její podstata spočívá v identifikování osob nebo věcí poznávající osobou znovupoznáním.⁶⁰ Využívá se tehdy, pokud je k dispozici svědek, který pachatele viděl. Jestliže je pachatel neznámý, je možné využít fotografie pachatelů jiných násilných skutků.⁶¹ Rekognice je upravena v § 104b trestního řádu.⁶²

⁵⁷ KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0. s. 234-235

⁵⁸ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. Praha: Abook, 2017. ISBN 978-80-906974-0-9. s. 258

⁵⁹ STACH, Jan. *Metodika vyšetřování vražd*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2005. ISBN 80-7251-194-7. s. 113

⁶⁰ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. Praha: Abook, 2017. ISBN 978-80-906974-0-9. s. 482

⁶¹ STACH, Jan. Metodika vyšetřování vražd. In: *Kriminalistický sborník – Speciál*. Praha: Kriminalistický ústav Praha Policie ČR, 2006, č. 2, s. 18

⁶² Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), v posledním znění

2.7.5 Rekonstrukce trestného činu

Při kriminalistické rekonstrukci dochází k obnovení kriminalisticky významných hmotných objektů, situací, skutkových okolností a počítačových dat s cílem bezprostředního zkoumání těchto objektů a za účelem získání nových důkazů či taktických informací. Podle vlastností rekonstruovaných objektů dělíme kriminalistické rekonstrukce na: Rekonstrukce kriminalisticky významných míst, rekonstrukce kriminalisticky významných předmětů a rekonstrukce kriminalisticky významných znaků člověka.⁶³ Trestní řád upravuje rekonstrukci v § 104d.⁶⁴

2.7.6 Vyšetřovací experiment

Vyšetřovací pokus je metoda, při které se zkoumají fakta v uměle vytvořených podmínkách s cílem zjistit, prověřit nebo upřesnit určité okolnosti. S pomocí vyšetřovacího pokusu lze prověřit a hodnotit důkazy, získat nové důkazy, prověřit vyšetřovací verze a zjistit okolnosti usnadňující spáchání trestného činu.⁶⁵ Vyšetřovacímu pokusu je věnován § 104c trestního řádu.⁶⁶

2.7.7 Prověrka výpovědi na místě

*Prověrka výpovědi na místě je specifická metoda kriminalistické praktické činnosti spočívající v tom, že dříve vyslechnutá osoba na určitém místě dobrovolně ukáže objekty mající vztah k vyšetřované události, popíše tyto vztahy a spojitosti, čímž umožní doplnit, nebo upřesnit údaje důležité pro trestní řízení.*⁶⁷ Mezi hlavní zásady prověrky výpovědi na místě se řadí dobrovolnost a osobní iniciativa osoby, jejíž výpověď má být prověřena a aktivní vedení prověrky policejním orgánem.⁶⁸ Tuto metodu taktéž upravuje trestní řád a to v § 104e.⁶⁹

⁶³ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. Praha: Abook, 2017. ISBN 978-80-906974-0-9. s. 515-519

⁶⁴ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), v posledním znění

⁶⁵ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. Praha: Abook, 2017. ISBN 978-80-906974-0-9. s. 498-501

⁶⁶ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), v posledním znění

⁶⁷ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. Praha: Abook, 2017. ISBN 978-80-906974-0-9. s. 473

⁶⁸ Tamtéž, s. 474

⁶⁹ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), v posledním znění

3 Kriminalistická charakteristika vražd

3.1 Způsob spáchání trestného činu

Způsob páchaní vražd vzniká působením několika faktorů. Některé z nich odkazují na objektivní situaci, v níž pachatel vraždu provedl, jiné nás odkazují na personální kvality samotného pachatele, kdy se jedná o jeho znalosti, dovednosti, zvyky, návyky, charakter.⁷⁰

Způsob páchaní vražd má znaky obecné, jež jsou společné pro většinu způsobů páchaní a znaky, specifické jen pro konkrétní způsob páchaní vražd, například pro loupežnou nebo sexuálně motivovanou vraždu.

Pro metodiku vyšetřování vražd mají největší význam znaky, které charakterizují stupeň jejich přípravy, použití nebo nepoužití zbraně, způsob usmrcení a způsob jejich utajování.⁷¹

3.2 Vraždy podle stupně připravenosti

Jiří Straus⁷² ve své publikaci *Kriminalistická metodika* rozděluje vraždy dle stupně připravenosti na nepřipravené a předem připravené. Oproti tomu Jan Stach dělí vraždy podle přípravy podrobněji na nepřipravované, připravované jednou osobou a připravované organizovanou skupinou.⁷³

3.2.1 Vraždy bez přípravy

Jedná se o vraždy, u nichž vražedný útok přichází okamžitě nebo krátce po pachatelově rozhodnutí vraždu spáchat. Patří sem však i případy, kdy pachatelův úmysl někoho usmrtit vznikl dříve, ale nepodnikl žádnou přípravu k realizaci smrtícího útoku. Svůj úmysl čin spáchat často naplní po opakování důvodu, který úmysl vraždit vyvolal. Obvyklým příkladem může být podezření z nevěry či vyhrocení sousedských vztahů. Nezřídka kdy jde o vraždy z afektu,

⁷⁰ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická metodika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-124-3. s. 84-85

⁷¹ MUSIL, Jan. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestních činů*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 1993. ISBN 80-7184-371-7. s. 16-17

⁷² STRAUS, Jiří. *Kriminalistická metodika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-124-3. s. 85

⁷³ STACH, Jan. *Metodika vyšetřování vražd*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2005. ISBN 80-7251-194-7. s. 15

kteřé jsou páchány v důsledku emotivně vypjatých situací, nebo o vraždy způsobené neadekvátní reakcí. Tento druh vražd je typický pro osoby pod vlivem návykových, omamných či psychotropních látek a pro osoby psychicky narušené.⁷⁴

Vraždy jsou páchány především v situacích, které nejsou pro pachatele příznivé a současně zvyšují riziko dopadení a usvědčení. To znamená na místech, kde je pravděpodobný výskyt svědků, na místech, kde bude slyšet volání o pomoc nebo na místech úzce spjatých s pachatelem.⁷⁵

U nepřipravených vražd nedochází k využití zbraně, pachatel tak volí zardoušení, utlučení, ukopání nebo využije nástroj, který se mu naskytne na místě činu. Mezi často se vyskytující nástroje usmrcení patří například kámen, tyč, žehlička, sekera, nůž, kladivo případně střelná zbraň. Obvykle vyskytujícím se jevem je to, že pachatel zbraň zanechává na místě činu.⁷⁶

Vzhledem k tomu, že se často jedná o vraždu v afektu, má oběť mnohačetná poranění a útok často přetrvává i potom, co je oběť bezbranná, nebo po smrti a dochází tak k devastaci těla oběti.⁷⁷

Dalším znakem je fakt, že pachatelé nepromýšlí do detailů svou obhajobu, nepřipravují si alibi, a proto lze takticky vhodně vedeným výslechem dosáhnout pravdivé výpovědi. Často se samovolně k činům doznávají, zůstávají na místě činu nebo neodcházejí daleko, někdy svoje jednání sami oznámí. Není ojedinělé, že si pachatelé těchto vražd sáhnou na svůj život.⁷⁸

Podle Stacha dochází k těmto typům vražd nejčastěji mezi manželi, rodiči a dětmi a dalšími příbuznými, dále v restauracích a jejich okolí za přispění

⁷⁴ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9. s. 420

⁷⁵ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická metodika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-124-3. s. 86

⁷⁶ MUSIL, Jan. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestních činů*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 1993. ISBN 80-7184-371-7. s. 17

⁷⁷ STACH, Jan. *Metodika vyšetřování vražd*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2005. ISBN 80-7251-194-7. s. 15

⁷⁸ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická metodika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-124-3. s. 86

alkoholu anebo jsou výsledkem odstranění svědka po jiné trestné činnosti pachatele.⁷⁹

3.2.2 Předem připravované vraždy

Jedná se o vraždy, kdy uplyne delší doba mezi rozhodnutím vraždu spáchat a jejím samotným dokonáním. Během této doby pachatel vytváří takové podmínky, aby spáchání a utajení vraždy usnadnil. Tyto vraždy jsou ve velké míře promyšlené, přímočaré, důsledné, a to i ve způsobu utajování. Mezi vraždy připravované řadíme také například ty na objednávku, u kterých záměrně chybí prvek utajování.⁸⁰

Předem připravované vraždy jsou páčány za vhodných podmínek pro pachatele, jsou užity účinné zbraně nebo jiné prostředky. Mnohé z těchto vražd zůstávají po delší dobu pro policii latentní, například z důvodu nálezu mrtvoly po delší době. Zejména u sexuálních, loupežných a vražd na objednávku je riziko, že se bude vražedný útok opakovat.⁸¹ Podstata předem plánovaných vražd spočívá v těchto jednáních:

- Vyhledávání vhodné oběti, seznámení se s jejím životem
- Výběr vhodného místa a doby
- Vylákání oběti
- Získávání a úprava zbraní nebo jiných smrtících prostředků
- Provádění úkonů směřujících k následné inscenaci jiného způsobu smrti než vraždy
- Zajišťování podmínek vhodných pro rozčlenění, likvidaci nebo přesun mrtvoly
- Tvorba nepravdivého alibi
- Ztěžování procesu identifikace oběti nebo pachatele (spálení oběti, opatření převleků)

⁷⁹ STACH, Jan. *Metodika vyšetřování vražd*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2005. ISBN 80-7251-194-7. s. 16

⁸⁰ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9. s. 420

⁸¹ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická metodika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-124-3. s. 87-88

- Vymyšlení efektivního způsobu ničení stop

Klíčovou fází a zároveň slabým místem páchaní je pro pachatele odchod z místa trestného činu, při tomto dílčím jednání často vytvoří velké množství stop. Skutečnost, že pachatel má ústupovou cestu velmi propracovanou, může odkazovat na to, že jedná jako člen organizované skupiny.⁸² Dle existence, rozsahu a kvality jednání směřující k přípravě je možno určit, jestli se jedná o prostou vraždu, vraždu s rozmyslem nebo zabití.⁸³

3.3 Vraždy podle faktu použití zbraně

Zbraní se tu rozumí, pokud z jednotlivého ustanovení trestního zákona nevyplývá něco jiného, cokoli, čím je možno učinit útok proti tělu důraznějším.⁸⁴

Vraždy dle faktu použití zbraně lze dělit na:

- Vraždy beze zbraně
- Vraždy se zbraní⁸⁵

Vraždy spáchané beze zbraně jsou provedeny za pomoci rukou, nohou a vlastní síly pachatele. Hovoří se o zardoušení, utopení, otrávení, utlučení, ukopání, údery hlavy o tvrdý předmět a tak podobně.

Při vraždách se zbraní jsou použity:

- Bodnořezné nástroje (nůž), sečné zbraně (sekyra)
- Kovové nástroje (tyč), předměty domácí potřeby (žehlička) a jiné předměty (kámen)
- Provazy, řemeny, šátky, struny

⁸² STACH, Jan. *Metodika vyšetřování vražd*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2005. ISBN 80-7251-194-7. s. 18

⁸³ KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0. s. 220

⁸⁴ Zákon č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník* v posledním znění

⁸⁵ MUSIL, Jan. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 1993. ISBN 80-7184-371-7. s. 18

- Střelné zbraně (krátké, lovecké, vojenské, výbušniny)⁸⁶

Fakt, že byla použita zbraň je snadno zjistitelný podle zanechaných stop na těle oběti. Dle stop lze poté zbraň individuálně ztotožnit nebo určit její skupinovou příslušnost. Informaci o použití zbraně lze dále využít při stanovování verzí o pachateli, a to podle výběru zbraně a způsobu jejího použití. Zvláště u řezných a sečných zbraní je možné podle jejich použití usuzovat dovednost a zručnost pachatele. Mnoho informací nám prozradí také například místa zasazení ran nebo styl oddělení jednotlivých částí mrtvoly.

Skutečnosti vypovídající o použití zbraně umožňují určit mechanismus usmrcení a příčinu smrti, přináší nám tak poznatky o specifických vlastnostech pachatele. Dostupnost zbraně či odborné zacházení s určitým typem zbraně je natolik specifické, že nám umožní lépe poznat pachateli vlastnosti a možnosti.⁸⁷

3.4 Vraždy podle způsobu usmrcení

Každý způsob usmrcení je charakterizován určitými stopami, které pomáhají poznat a pochopit celkový mechanismus trestného činu. Soudní lékař následně dokáže vysvětlit příznaky spojené s jednotlivými smrtícími faktory, což umožní rozlišit povahu a intenzitu pachatelova konání a někdy i příbuzné mechanismy usmrcení, například oběšení a uškrcení. Volba způsobu usmrcení je ovlivněna jak objektivními, tak i subjektivními možnostmi pachatele. Soudní lékařství diferencuje tyto základní faktory usmrcení:⁸⁸

- Fyzikální
 - Mechanické – řezné, bodné, střelné rány, rány tupým předmětem, udušení. Při vraždách dochází k různým způsobům udušení, jde o oběšení, uškrcení, zakrytí zevních dýchacích otvorů a utopení
 - Tepelné – vysoké a nízké teploty

⁸⁶ KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0. s. 220-221

⁸⁷ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická metodika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-124-3. s. 88-89

⁸⁸ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9. s. 420-421

- Usmrcení elektrickým proudem
- Chemické a fyzikálně chemické způsoby
 - využití jedů, léků a jiných chemikálií (polití kyselinou, louhem), kombinace fyzikálních a chemických faktorů (střely napuštěné jedem), otravy oxidem uhelnatým,
- Biologické způsoby
 - příkladem může být zanechání dítěte nebo dospělé osoby bez přístupu k potravě, přičemž tato osoba je v takovém stavu, že si není schopna potravu obstarat,⁸⁹
 - nepodání léků znamenající selhání organismu, vyvolání smrtelné infekce,⁹⁰
- Psychické a jiné faktory
 - kupříkladu vražda vyčerpáním.⁹¹

Vyšetřovatelé by měli pracovat i s možností, že pachatel se rozhodl vraždu inscenovat jako sebevraždu s konkrétním způsobem usmrcení. Pokud pachatel plánuje vraždu inscenovat jako sebevraždu, je zde několik indicií, které mohou takový úmysl značit.

Příkladem mohou být bodné a bodnořezné rány, které u sebevrahů většinou nalzáme v srdeční a žaludeční oblasti. V okolí ran bývá i několik mělkých ran, které si sebevrah zasadí nejdříve a až poté se bodne hlouběji. Dalším znakem, který může prozradit, že se jedná o sebevraždu je fakt, že praváci se většinou bodají do levé strany těla, kdežto leváci do pravé. Na rozdíl od vražedných bodnutí nejsou vedeny tak velkou silou. U řezných ran sebevrahů jsou rány viditelné na zápěstích a v loketních jamkách. Sebevrazi si často zápěstí podřezávají ve vaně s teplou vodou. Pokud se jedná o podříznutí hrdla a osoba je pravák, vede rány zleva a výše, dopředu a níže, nikdy ne úplně pod pravé ucho. Rány na levé straně krku jsou mělké než na té pravé. Kdežto u řezných ran v případě vražd lokalizujeme řezné rány na prstech a rukou oběti, což vypovídá

⁸⁹ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická metodika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-124-3. s. 90

⁹⁰ STACH, Jan. *Metodika vyšetřování vražd*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2005. ISBN 80-7251-194-7. s. 18

⁹¹ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická metodika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-124-3. s. 90

o sebeobraně. Smrtelné řezné rány se vyskytují nejčastěji na krku.

U udušení oběšením lze rozlišit, zda se jedná o vraždu nebo sebevraždu podle umístění škrtidla a způsobu jeho utážení. U sebevraždy je škrtidlo napjaté a strangulační rýha se přesně kryje se škrtidlem.⁹² Mezi známky toho, že osoba zemřela na následky oběšení, a ne před tím, patří krevní výronky v okolí strangulační rýhy, stopy po krvácení v nosní dutině a v uších a posmrtné skvrny na dolní polovině těla. Oběšení naznačuje také při pitvě nalezená zlomenina jazyky nebo štítné chrupavky.⁹³ Dále jsou posmrtné skvrny nalezeny na nejnižších místech, což značí to, že tělo bylo v poloze oběšení. Pokud je použit provaz, lze okem nebo mikroskopickým zkoumáním určit, zda váha těla působila směrem dolů nebo bylo tělo nejdříve vytaženo a následně spuštěno.

Smrt způsobena střelnou zbraní může být vražda, sebevražda nebo nešťastná nehoda. U sebevražd jsou vstřely na lehce dostupných místech pro sebevraha a z bezprostřední blízkosti. Jde o oblast spánku, ústa, oblast pod bradou, obnažený hrudník. Zbraň se obvykle nachází u mrtvol. Na ruce osoby, která zbraň držela, jsou typicky nalezeny povýstřelové zplodiny, krevní stříkance a mozková nebo jiná tkáň. Sebevrazi volí dobře přístupná místa, přičemž praváci se střílí do pravého spánku a leváci do levého.

V případech popálení a uhoření musí soudní lékař určit, zda byla vysoká teplota příčinou smrti či zda smrt zapříčinilo něco jiného.⁹⁴

3.5 Vraždy podle způsobu jejich utajování

Pachatel volí utajení vraždy z prostého důvodu, chce se vyhnout usvědčení z jednoho z nejzávažnějších trestných činů. Rozhodnutí utajit provedenou vraždu skýtá výhody i nevýhody.

Výhodné pro pachatele může být skutečnost, že skutek zůstane neodhalen a pachatel nepotrestán. Nevýhodou poté fakt, že pachatel zůstává déle na místě činu a zanechává větší množství stop. Pachatel se rozhodne pro utajení vraždy

⁹² BÁRTA, Bohumil a kol. *Metodika vyšetřování vražd, sebevražd a podezřelých úmrtí*. Praha: Universita Karlova v Praze, 1968. ISBN 60-45-68. s. 12-18

⁹³ STREJC, Přemysl. *Soudní lékařství pro právníky*. V Praze: C.H. Beck, 2000. Beckova skripta. ISBN 80-7179-364-7. s. 70-72.

⁹⁴ BÁRTA, Bohumil a kol. *Metodika vyšetřování vražd, sebevražd a podezřelých úmrtí*. Praha: Universita Karlova v Praze, 1968. ISBN 60-45-68. s. 12-18

nejčastěji ve chvíli, kdy není v časové tísní. Vybírá si časově, prostorově a fyzicky nenáročné způsoby utajování. Jestliže je mezi ním a obětí nebo místem činu blízký vztah, zvolí časově náročný a složitý způsob proto, aby nebyl zahrnut do okruhu podezřelých osob. Nejčastější způsoby utajování jsou:

3.5.1 Přemístění mrtvoly

Pachatel přemístí mrtvolu z místa, ke kterému má ve velkém množství případů vztah, na jiné místo. Jedná se zpravidla o místo méně přístupné a méně frekventované. Někdy tento způsob kombinuje s ukrytím či rozčleněním mrtvoly. Jeho cílem je zabránit tomu, aby byl zařazen do okruhu podezřelých osob po nález mrtvoly na konkrétním místě.⁹⁵

3.5.2 Ukrytí mrtvoly

V tomto případě pachatel ukrývá mrtvolu na takové místo, o kterém se domnívá, že mu zaručí značný náskok. Tento náskok mu poskytne možnost zahladit případné stopy, vymyslet silné alibi nebo ovlivňovat svědky. Doba od spáchání k nález těla může též významně zkomplikovat určení příčiny a dobu smrti. V některých případech pachatel volí i odchod ze země, ve které svůj čin spáchal.⁹⁶ V praxi se vyskytuje například pohození mrtvoly do křoví, přikrytí větvemi, zakopání mrtvoly do země nebo hození do vody se zátěží.⁹⁷

V případě vraždy, ke které došlo v Praze, se podařilo pachateli vytvořit dvojnásobný náskok poté co, zavraždil svého homosexuálního partnera ve svém bytě, a pak jej uklidil do sklepa muže žijícího ve stejném domě, o kterém věděl, že je rovněž homosexuálem. Ten první spočíval v tom, že mrtvé tělo bylo nalezeno až čtvrtý den, ten druhý zase ve skutečnosti, že se policie zpočátku zaměřila na nesprávného pachatele a jeho prověřováním ztratila další čas. K úspěšnému

⁹⁵ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická metodika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-124-3. s. 92

⁹⁶ STACH, Jan. *Metodika vyšetřování vražd*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2005. ISBN 80-7251-194-7. s. 20

⁹⁷ MUSIL, Jan. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestních činů*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 1993. ISBN 80-7184-371-7. s. 19

vypátrání skutečného pachatele pak nakonec napomohly dvě individuální stopy, které byly při ohledání místa nálezu těla zajištěny.⁹⁸

3.5.3 Rozčlenění mrtvoly, případně její zničení

Pachatel jedná se stejným záměrem jako v případě ukrytí mrtvoly. Rozčlenit mrtvolu se pachatel rozhodne i z důvodu snadnějšího přemístění jednotlivých částí než celého těla. Tento způsob zbavení těla mrtvoly můžeme dělit na defenzivní a ofenzivní rozčleňování. Pokud se pachatel zbaví jednotlivých částí těla například pouhým odhozením, nebo spálením bavíme se o defenzivním typu.⁹⁹ Ofenzivní typ rozčleňování mrtvoly je součástí vražedného útoku, typického pro pachatele sadistických vražd, kterým to přináší sexuální vzrušení. Zničení těla oběti může být pro pachatele často obtížným krokem a zřídka úspěšným, záleží na jeho možnostech. Jde například o spálení těla, založení požáru nebo rozpuštění v různých chemických látkách.¹⁰⁰

K této kapitole by se hodil uvést příklad vraždy Leorenta Lipoveciho, jehož tělo se takzvaní „Orličtí vrazi“ pokusili rozpustit v louhu.

Při vyšetřování dvojnásobné vraždy stopařek ve Středočeském kraji na počátku devadesátých let minulého století se zjistilo, že podezřelá trojice má na svědomí ještě vraždu mladého muže v sousedním okrese. Pachatelé jej na základě informace, že má u sebe větší částku peněz, uškrtili a na dokonání jej ještě polili kyselinou sírovou. Sdělení jednoho z pachatelů, proč tak učinil, stojí za zaznamenání: „Když jsem byl malej kluk, měl jsem v akváriu asi třicetimetřovou rybičku. Jednou mě naštvla, tak jsem ji polil kyselinou sírovou. Úplně zmizela...“¹⁰¹

⁹⁸ STACH, Jan. *Metodika vyšetřování vražd*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2005. ISBN 80-7251-194-7. s. 20

⁹⁹ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9. s. 421

¹⁰⁰ MUSIL, Jan. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestních činů*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 1993. ISBN 80-7184-371-7. s. 20

¹⁰¹ STACH, Jan. *Metodika vyšetřování vražd*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2005. ISBN 80-7251-194-7. s. 21

3.5.4 Ničení stop

Pachatel má snahu zničit zejména daktyloskopické stopy, krevní stopy, stopy obuvi. Z místa činu odnáší vražedné nástroje, nábojnice nebo znemožňuje identifikaci nástrojů a zbraní. Avšak těmito činnostmi vytváří stopy jiné, které mohou vést k jeho odhalení a usvědčení.¹⁰²

3.5.5 Ztěžování zjištění identity mrtvoly, opatřování nepravých důkazů

V tomto případě pachatel odstraňuje vše, co by mohlo vést k identifikaci mrtvoly. Odebírá osobní doklady, dále například hodinky, šperky, snubní prstýnek, součásti oděvů, mobilní telefon. Pokud se pachatel rozhodne k odebrání osobních věcí oběti, méně často se uchýlí k devastaci těla oběti. V některých případech se pachatel rozhodne oddělit ruce od těla oběti, aby znemožnil identifikaci dle otisků prstů. Lze se také setkat se skutečností, že pachatel oddělil hlavu oběti a uložil ji na jiném místě.¹⁰³

3.5.6 Vraždy maskované inscenacemi

Při tomto typu utajování se pachatel snaží vyvolat jinou představu o průběhu inkriminované události, o osobě, která čin spáchala a o motivu spáchání. Jedná vědomě a zasahuje do důkazní situace.¹⁰⁴ Typicky takto jedná osoby blízké oběti, které smrt oznámí a vysvětlují její příčinu.¹⁰⁵ Níže jsou uvedeny a podrobněji vysvětleny inscenace, které se v praxi vyskytují.

3.5.6.1 Inscenace náhlé, nenásilné smrti

V této situaci vrah předstírá, že oběť zemřela nemocí nebo stářím. Tvrdí, že ke smrti došlo v důsledku nevléčitelné nemoci nebo nedostatečné léčby,

¹⁰² MUSIL, Jan. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestních činů*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 1993. ISBN 80-7184-371-7. s. 20

¹⁰³ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9. s. 421

¹⁰⁴ KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0. s. 222

¹⁰⁵ MUSIL, Jan. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestních činů*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 1993. ISBN 80-7184-371-7. s. 20

o čemž se i v okolí oběti vědělo, a proto není podezření z vraždy zpočátku tak velké. Pachatel využívá otrávení jedem po malých dávkách, nebo zadušení měkkými předměty. Mezi nejčastěji používané měkké předměty patří polštář, tím si pachatel zaručí, že na těle oběti nebudou zanechány stopy po zjevném násilí. Že se jedná o inscenaci může naznačit například to, že pachatel zveličuje potíže a příznaky choroby, což neodpovídá lékařským zprávám z doby před smrtí.¹⁰⁶

3.5.6.2 Inscenace nešťastné náhody

Tyto vraždy se vyznačují vysokou mírou připravenosti. Pachatelé předstírají, že ke smrti došlo neopatrností oběti, například pádem z výšky, úrazem elektrickým proudem, utonutím při koupání. Ve fázi vyšetřování, kdy pachatel připustí svou účast na úmrtí oběti, se snaží, aby se na jeho vinu pohlíželo tak, že jednal nedbale. Jako příklad lze uvést neočekávaný výstřel při čištění zbraně či inscenace dopravní nehody. K odhalení inscenace velmi přispívá zjištění vzájemných vztahů pachatele s obětí a motivu činu.¹⁰⁷

3.5.6.3 Inscenace nutné obrany

Pachatel se snaží přesvědčit vyšetřovatele nebo později soud, že se bránil útoku osoby, kterou usmrtil a že jednal v sebeobraně. K podpoření této verze si sám způsobuje poranění a stopy, jako by došlo k zápasu. K odhalení této inscenace je třeba lékařské vyjádření ke zraněním a mechanismu jejich vzniku, stejně tak je potřeba prokázat motiv vraždy.

3.5.6.4 Inscenace sebevraždy

U sebevražd vznikají podobné stopy jako u vražd, toho pachatelé využívají a snaží se spáchanou vraždu inscenovat jako sebevraždu. Při řešení takovéto situace je nezbytné zjistit, zda osoba měla k sebevraždě motiv. Následně objasnit příčinu a mechanismus smrti a zjistit takzvané negativní okolnosti. Jde o stopy, které v případech sebevraždy vznikají, ale při ohledání těla oběti nebo místa činu nebyly nalezeny. Pachatelé jednají tak, aby byl mechanismus vraždy shodný nebo

¹⁰⁶ Tamtéž, s. 20

¹⁰⁷ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická metodika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-124-3. s. 93

podobný s mechanismem inscenované sebevraždy.

Například po zastřelení oběti vloží zbraň do ruky mrtvoly, po zardoušení oběti dají mrtvole kolem krku smyčku a inscenují sebevraždu oběšením. Ojediněle inscenují sebevraždu s jiným mechanismem usmrcení, činí tak tehdy, když se snaží zničit původní stopy vraždy. Například oběť ubodají nožem a poté ji položí na koleje a nechají přejet železniční soupravou.¹⁰⁸ Často pachatelé zanechávají falešný dopis na rozloučenou. Dopis se pak dostává do rukou experta z oboru písmoznalectví.¹⁰⁹

Pachatelé si neuvědomují, že při manipulaci s mrtvolou dochází k narušení mrtvolné ztuhlosti a stěhování mrtvolných skvrn a že podle vitální reakce lze odhalit, zda bylo zranění způsobeno za živa či po smrti. Pachatelovi se téměř nikdy nepodaří eliminovat všechny stopy, a proto lze pečlivým zkoumáním dokázat jeho přítomnost na místě činu a účast na smrti oběti.¹¹⁰

3.5.6.5 Inscenace jiného motivu

Tím, že pachatel oběť po zavraždění oloupí či obnaží, inscenuje loupežný nebo sexuální motiv. Může dojít k odcizení šperků, peněženky, vytvoření nepořádku v bytě či ke svlečení a roztržení spodního prádla oběti. Koná tak proto, aby odvrátil pozornost a podezření od své osoby. Odcizené předměty se mnohdy dají nalézt odhozené v blízkosti spáchání a jejich nález může odkazovat na inscenaci události.¹¹¹ Vraždí-li někdo s blízkým vztahem k oběti, často její smrt sám ohlásí a tvrdí, že takto oběť už našel, například v bytě. Pokud se tak stane, je nezbytné, aby byla provedena časová rekonstrukce pohybu oznamující osoby, neboť časový sled událostí nemusí odpovídat tomu, co osoba uvádí.¹¹²

¹⁰⁸ MUSIL, Jan. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestních činů*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 1993. ISBN 80-7184-371-7. s. 21

¹⁰⁹ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická metodika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-124-3. s. 93-94

¹¹⁰ MUSIL, Jan. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestních činů*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 1993. ISBN 80-7184-371-7. s. 21

¹¹¹ KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0. s. 223

¹¹² MUSIL, Jan. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestních činů*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 1993. ISBN 80-7184-371-7. s. 21

3.6 Osobnost pachatelů trestného činu

Velkým přínosem pro vyšetřování vražd jsou poznatky o osobnosti pachatele.¹¹³ Univerzální charakteristiku osoby pachatele nelze vymezit. Je ovšem možné vytvářet soubory typových vlastností pachatelů určitého druhu kriminálních skutků. Čím užší skupina skutků je, tím přesnější je charakteristika pachatelů. Zkoumání souboru statistických dat dává základ pro konstrukci verzí a stanovení okruhu podezřelých osob a také pro tvorbu a využití kriminalistických metodik.

Vlastnosti pachatele se odráží ve stopách, které po sobě zanechává. Právě jejich vlastnosti a kompetentnost vytváří počáteční situaci. Množství stop může napovědět, o jak zkušeného pachatele se jedná. Zkušený pachatel se snaží dosahovat cílů co nejefektivněji a nejúspěšněji a nezanechá tolik stop jako nezkušený pachatel. Stopy bez přímého přičinění pachatele, například ve vědomí svědků, nebo záznam zvuku a obrazu mohou umožnit individuální identifikaci. Vlastnosti, jejichž nositelem je fyziognomie osoby musí umožnit individuální identifikaci, to znamená, že musí být spojené s osobou pachatele, například daktyloskopické otisky nebo DNA. Tyto stopy musí být neměnné v čase, jedná se například o tetování, jizvy, protézy. Nicméně slabinou tetování je fakt, že svědek nemusí rozpoznat obraz vytvořený hennou na těle od tetování a tetování lze v dnešní době odstranit.

Mezi další vlastnosti pachatele, které jsou viditelné, zjevné či obtížně maskovatelné patří například výška, koftání, kulhání. Dále psychika osoby, ta je výsledkem interakce vnějších vlivů a osobnosti pachatele. Ovlivňuje nejen samotné páchaní, ale i jednání osoby při vyšetřování. Pozornost je věnována pachatelovu charakteru/povaze, temperamentu (vznětlivost x klid, soustavnost x roztěkanost), kompetentnost (intelekt, paměť, zručnost, vzdělání, socializace). Dispozice pachatele se mohou odrážet v rychlosti provedení skutku, způsobu, jakým překonal překážky, minimálním množstvím stop a podobně.

Proces vyšetřování je ovlivňován hodnotovou orientací i postojem k činu. V praxi se objevují případy, kdy hodnotová orientace je správná, vztah k činu je

¹¹³ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická metodika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-124-3. s. 95

patologický. Pachatel ví, že jeho skutek není společensky přijímán, avšak tato skutečnost není v rozporu s jeho vztahem k činu. Nebo hodnotová orientace je správná, vztah k činu rovněž. Pachatel si je vědom nezákonnosti činu a lituje jej. Třetím případem je situace, kdy hodnotová orientace je nesprávná a vztah k činu není konfliktní. Pachatel si není vědom nesprávnosti činu, tudíž nemá čeho litovat. Tito pachatelé své skutky zpravidla doznávají. Na vývoj vlastností pachatele působí specifické vlivy, jako je etnikum, které ovlivňuje zejména hodnotovou orientaci, socioekonomický status. Dále poté sociální skupina, kam řadíme rodinu, gangy mladistvých a vězeňské skupiny. Věk a kriminální zkušenost, kde jde o aplikaci vlastních i převzatých kriminálních zkušeností.

Poznání osobnosti pachatele je významným východiskem pro výslech, volbu vyslyšajícího a způsobu komunikace.¹¹⁴ Z dlouhodobého kriminologického výzkumu plynou tato zjištění o pachatelích:

- Vraždy jsou páčány spíše mladými pachateli, přibližně mezi 18 a 35 lety věku
- Pachatelé jsou průměrně inteligentní a mají nízkou úroveň vzdělání
- Mnoho pachatelů jsou osoby požívající alkohol v nadměrné míře
- Velkým podílem jsou zastoupeni psychopaté, jde o agresivní a nezdrženlivé psychopaty
- Podstatná část pachatelů trpí slabomyslností
- V porovnání s celkovou populací je mezi pachateli více svobodných a rozvedených než ženatých a vdaných¹¹⁵

Pachatel podniká aktivity ke zmaření vyšetřování. Zvláště utíká a skrývá se. Jednoduchý způsob pro pachatele, bohužel s ubíhajícím časem se snižuje šance na úspěšné dokazování. Falšuje důkazy při samotném činu, úmyslně vytváří falešné stopy, inscenuje jiné motivy nebo příčiny smrti, ničí stopy například

¹¹⁴ NĚMEC, Miroslav. *Teorie a metodologie kriminalistiky pro magisterské studium*. Praha: Abook, 2018. ISBN 978-80-906974-1-6. s.145-155

¹¹⁵ KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0. s. 224

požárem. Ovlivňuje situaci po činu, korupcí, vydíráním, útoky na život, zdraví a majetek svědků, nebo blízkých osob.¹¹⁶

3.7 Vlastnosti obětí trestného činu

Podle zákona o obětech trestných činů se obětí rozumí fyzická osoba, které bylo nebo mělo být trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena majetková nebo nemajetková újma nebo na jejíž úkor se pachatel trestným činem obohatil.¹¹⁷

Oběť je v klíčovém postavení, poznání oběti napomáhá objasnit vztah k pachateli, jeho motivy a v neposlední řadě je nositelem stop. Poznání obětí, jejich sociálních vazeb, způsobu života je základem pro konstrukci verzí. Oběť plní roli před činem, v průběhu a po něm. V případě vyšetřování vražd nás zajímají jen první dvě jmenované. Role oběti před činem spočívá v jejím chování, vzhledem k tomu, že má vliv na jednání pachatele. Například pravidelným životním stylem zjednodušuje přípravu útoku. Oběť může svým rizikovým chováním útok podnítit nebo uspíšit. Obecně svým jednáním riziko navyšují například tím, že snižují svou schopnost obrany, a to kupříkladu konzumací alkoholu nebo návykových látek. Některé osoby jsou předurčeny k tomu stát se častěji cílem útoku, a to například osoby se sníženou schopností obrany v důsledku věku, nebo zdravotního stavu či při určitém způsobu obživy, v tomto případě se hovoří o prostitutkách a taxikářích. Dále chování oběti při činu bezesporu ovlivňuje jednání pachatele. Interakce oběti a pachatele probíhá v extrémním stresu obou účastníků a nelze předvídat, jaké reakce toto vzájemné působení přinese. Pokud se bude oběť aktivně bránit, vzniknou příslušné stopy, které bude možné využít při dokazování. Vztah oběti a pachatele je různý, může jít o existující vztah uvědomovaný si oběma účastníky například v místě bydliště, na pracovišti a podobně. Nebo o jednostranný vztah, který si pachatel vytvoří ve svém vědomí a budoucí oběť nemá zdání, že pachatel v jejím okolí existuje, například řidič autobusu a pravidelný cestující. Vztah hospodářský/ekonomický, například spoluvlastníků nebo může vztah chybět, například terorismus.¹¹⁸

¹¹⁶ NĚMEC, Miroslav. *Teorie a metodologie kriminalistiky pro magisterské studium*. Praha: Abook, 2018. ISBN 978-80-906974-1-6. s. 156-157

¹¹⁷ 45/2013 Sb. Zákon o obětech trestných činů

¹¹⁸ NĚMEC, Miroslav. *Teorie a metodologie kriminalistiky pro magisterské studium*. Praha: Abook, 2018. ISBN 978-80-906974-1-6. s. 158-164

Z viktimologických výzkumů plyne, že v drtivé většině případů je mezi obětí a samotným pachatelem činu blízký vztah, což ne vždy platí u vražd na objednávku, kdy do dění někdy vstupuje ještě zprostředkovatel.¹¹⁹

3.8 Motiv trestného činu

Poznání motivu má zásadní význam pro objasnění případu a stanovení postupu vyšetřování.¹²⁰ Ve velkém množství případů pramení motivace pachatelů ze vztahu s obětí nebo z touhy po zisku peněz. Literatura a praxe přináší další motivy, dají se shrnout do následujících kategorií:

- Konflikty v mezilidských vztazích (msta, nenávisť, žárlivost)
- Zištné (loupežné vraždy, kvůli dědictví)
- Krycí (usmrcení svědka, policisty při přistižení při činu)
- Sexuální (projevy sexuální deviace)
- Z útrpnosti (eutanazie)
- Likvidační (zbavení se konkurence, spolupachatelů, vymáhání dluhů)
- Rasová, národnostní a náboženská nesnášenlivost
- Politické motivy

Specifické motivy jsou u vražd novorozeně matkou, například nemanželské dítě nebo obava o možnost dítě uživit.¹²¹

¹¹⁹ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9. s. 423

¹²⁰ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická metodika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-124-3. s. 425

¹²¹ KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0. s. 225-226

PRAKTICKÁ ČÁST

Vybrané téma „Kriminalistická charakteristika vražd – vybrané způsoby utajování vražd“ bylo připraveno a zpracováno formou získávání a zpracovávání dat z vybraných rozsudků, na základě, kterých je možné porovnat způsoby utajování vražd, možnosti inscenací, charakteristické stopy, charakteristická místa, kde se stopy dají nalézat. K mému zjišťování pomohly následující otázky:

- Jaké byly důvody a proč pachatel zvolil právě ten způsob a ne jiný?
- Čím je dána zvolená forma zakrývání?
- Jaké byly dílčí kroky jednání pachatele?
- Jaké ponaučení je možné si odnést?
- Jaké byly pachatelovy záměry?
- Co lze považovat za „chyby“ pachatele, které přispěly k objasnění případu?

Hlavním cílem kvalitativního výzkumu je provést porovnání způsobů utajování vražd ve vybraných případech z praxe na území České republiky. K dílčím cílům poté náleží možnosti inscenací vražd, charakteristické stopy, charakteristická místa, kde se stopy dají nalézt. Pro zpracování praktické části byl vybrán metodologický postup takzvané obsahové analýzy s případovými studii.

Způsoby utajování v případech z praxe

Jestliže se nejedná o vraždu na objednávku nebo demonstrativní vraždu, snaží se pachatel svůj čin utajit, aby se vyhnul trestu při jeho odhalení. Možností, jak tohoto docílit existuje několik. Může jít o prosté přemístění mrtvoly, dále o ukrytí mrtvoly, rozčlenění mrtvoly či její zničení, ztěžování zjištění identity mrtvoly či její devastace. V některých případech se pachatel snaží stopy zničit, avšak tím vytváří stopy nové. Dalšími možnostmi utajování jsou inscenace nebo předstírání jiné příčiny smrti či způsobu usmrcení.

V praktické části diplomové práce se zabývám otázkou, co vše ovlivňuje pachatele a působí na něj ve chvíli, kdy promýšlí způsob utajení svého činu. Dalším cílem výzkumu je zjistit, proč pachatel upřednostnil určitou formu utajení před jinou. K analýze jsem si vybral případy, které se dostaly k soudu a kde měl pachatel snahu vraždu utajit.

Případ č. 1

Inscenace jiného motivu

Kvalifikace: Zvlášť závažný zločin vraždy § 140 odst. 2 3 písm. j) trestního zákoníku

Způsob spáchání: Pachatel v těžké finanční situaci, kdy musel uhradit dlužný nájem, navštívil svou babičku za účelem zapůjčení peněz. Babička se se svým vnukem však pohádala, kritizovala jeho dosavadní způsob života a peníze mu nepůjčila. S rozmyslem a v úmyslu získat finanční prostředky a babičku usmrtit a následně okrást, ji fyzicky napadl tak, že ji překryl obličej peřinou a svým tělem znemožňoval odpor. Takto jí bránil v dýchání 5 až 8 minut. Následně odcizil z pokoje částku 12.000, -Kč.

Připravenost: Jednalo se o vraždu bez předchozí přípravy. Rozhodnutí čín spáchat bylo učiněno bezprostředně před útokem.

Použití zbraně: Jako zbraň byl použit předmět nacházející se na místě činu, konkrétně peřina.

Způsob usmrcení: Dušení, zakrytí dýchacích otvorů.

Způsob utajení: Pachatel celý následující den přemýšlel, jak se vyhnout trestu. V tomto případě inscenoval jiný motiv, konkrétně loupežný a místo činu upravil tak, aby podezření padlo na neznámého pachatele. Rozházal věci v jejím bytě, na stole v kuchyni převrátil televizi, rozhazoval oblečení ze skříní, kladivem z vnější strany praštil do skleněné výplně spíže tak, že se okno rozbilo, čímž chtěl docílit toho, aby si všichni mysleli, že tudy se pachatel dostal do objektu. Podlahu v kuchyni, chodbě i koupelně polil vodou a poté běžel do sousedního domu strýce, kde příbuzným rozrušeně sdělil, že babičku našel mrtvou. Když se s nimi vrátil na místo, úmyslně obešel dům babičky a vstoupil do bytu, aby mohl zdůvodnit přítomnost svých stop na místě činu. Pachatel nejprve spáchání činu nepopřel, nicméně později ve snaze vyhnout se klasifikaci svého činu podle § 140 odst. 2, 3 písm. j) trestního zákoníku (loupežný motiv) vypověděl, že peníze mu babička

nejprve dobrovolně dala a on ji až poté v návalu emocí zavraždil. Tato obhajoba byla vyvrácena provedenými důkazy u hlavního líčení.

Charakteristika pachatele: Vysokou školu nedokončil, nepracoval a jeho finanční situace nebyla dobrá. V pronajatém bytě dlužil na nájemném. Kvůli způsobu života měl časté konflikty s rodiči a s babičkou. V minulosti nebyl nikdy trestně stíhán. Členové rodiny obžalovaného charakterizovali jako bezproblémového, nekonfliktního, normálního kluka. Nebyl prý výbušný a se svou babičkou měl vycházet dobře. Podle znaleckého posudku netrpí a ani v době spáchání činů netrpěl duševní poruchou. V době činu mohl být ovlivněn marihuanou, avšak jeho rozpoznávací a ovládací schopnosti byly sníženy jen nepodstatně. Není závislý na alkoholu či jiných návykových látkách, jen užívání marihuany je v rizikové rovině. Obžalovaný je dále podle znaleckého posudku osobnostně nezralý, nevyvážený, jeho životní styl je neukotvený a bezplánovitý, má sklon k pasivnímu přijímání reality. Je emočně nestálý a impulzivní. Volí snadná, rychlá a impulzivní řešení s tendencí přehlížet dopady svého jednání. Jeho intelekt je v rozmezí vyššího průměru až nadprůměru. Nebyla navržena žádná další opatření, jeho pobyt na svobodě není nebezpečný, je schopen chápat smysl trestního řízení i uloženého trestu. Svého jednání litoval a lítost vyznívala autenticky.

Charakteristika oběti: Sestřenice obžalovaného vypověděla, že poškozená občas ráda kritizovala, ale její úmysly byly dobré. Všechna svá vnoučata měla finančně podporovat.

Motiv: Jednalo se o situační zlobný afekt velké intenzity podporován dlouhodobější frustrací, městnáním vnitřního napětí. Pachatel měl snahu umlčet kritiku jako ohrožující konfrontaci s realitou i akutní potřebu financí a ohrožení jejich získání. Byl prokázán zjištěný motiv. Nejpravděpodobněji se jednalo o zkratové jednání jako impulzivní řešení situace.

Stopy: Textilní vlákna z předmětných stop jsou druhově shodná s vlákny ze zajištěného oděvu pachatele. V dlani poškozené byla zjištěna textilní vlákna, která jsou druhově shodná s vlákny z šedé mikiny, kterou měl pachatel v době spáchání činu. V zimní bundě a mikině pachatele byly zajištěny střepiny skla.

Z oblasti trasologie vyplynulo, že na místě byly zajištěny stopy odpovídající obuvi pachatele, avšak vzhledem k tomu, že pachatel se na místo činu vrátil a úmyslně zde šlapal, není možné určit, kdy byly tyto trasologické stopy vytvořeny.

Z genetického zkoumání vyplynulo pouze to, že v červenohnědé skvrně zajištěné na horním okraji kbelíku, byl stanoven neúplný profil DNA, přičemž jako původce nelze vyloučit obžalovaného.

Z odvětví daktyloskopie nevyplynuly žádné významné skutečnosti.

Jak uvádí literatura zabývající se metodikou vyšetřování vražd, typicky maskují vraždy inscenacemi osoby blízké oběti, které smrt oznámí a snaží se vysvětlit její příčinu, stejně tomu bylo i v tomto případě. Vzhledem k tomu, že pachatel vraždu neplánoval, neměl připravený plán, jak vraždu utajit. Při ohlédnutí na skutečnosti, že svou oběť znal, měl s ní dobrý vztah a členové rodiny věděli o tom, že babičku navštíví, vybral si dle mého názoru logický způsob maskování, který v danou chvíli připadal v úvahu. Myslím si, že se mu podařilo velmi dobře inscenovat vloupání, a to nejen rozházenými předměty v domě, ale i rozbitím skleněné výplně spíže, čímž chtěl ukázat pachatelův způsob vstoupení do objektu. Promyšlené od něj bylo také to, že se svědky obešel dům a vstoupil do domu, a tak mohl vysvětlit přítomnost svých trasologických stop na místě činu. Mezi „chyby“ pachatele je možné zařadit to, že se nez bavil oděvu, který měl v době spáchání činu na sobě, jelikož v dlani poškozené byla objevena textilní vlákna z mikiny pachatele a v jeho bundě byly nalezeny střepiny skla z rozbitého okna spíže.

Případ č. 2

Ničení stop

Kvalifikace: Zvláště závažný zločin vraždy podle § 140 odst. 1, odst. 3 písm. j) trestního zákoníku, jednak přečin porušování domovní svobody podle § 178 odst. 1 trestního zákoníku, přečin poškození cizí věci podle § 228 odst. 1 trestního zákoníku

Způsob spáchání: Obžalovaný neoprávněně vnikl do objektu, ve kterém pobýval a užíval věci v něm po dobu tří dnů. Po třech dnech do domu nečekaně přišla jeho právoplatná majitelka a obžalovaného překvapila při návštěvě toalety. Obžalovaný, který byl ozbrojen v domě nalezeným loveckým nožem, ve snaze zakrýt svůj nelegální pobyt a v úmyslu majitelku usmrtit bodl poškozenou třikrát do krku. Poškozená zemřela v důsledku vykrvácení bodného poranění.

Připravenost: Vražda nebyla připravována.

Použití zbraně: Zbraň byla bodnořezná, konkrétně lovecký nůž s délkou čepele 9,8 cm a maximální šířce 1,85 cm.

Způsob usmrcení: Mechanický. Bodnořezná rána do oblasti krku, konkrétně levé krční žíly, která byla příčinou vykrvácení poškozené.

Způsob utajení: Následně v přesně nezjištěné době až do časných ranních hodin dne 29. 3. 2014 založil v kuchyni v blízkosti těla oběti požár. Učinil tak proto, aby zakryl pravou příčinu smrti, účast na ní a svou přítomnost v domě. Požár sám telefonicky nahlásil na tísňovou linku dne 29.3.2014 v 05.23 hodin. Obžalovaný tělo oběti zabalil do spacího pytle a posléze se záměrem zamezit nalezení stop či znemožnit identifikaci poškozené, předmětný dům zapálil, resp. učinil vše pro to, aby došlo ke vzniku požáru.

Charakteristika pachatele: Pracoval ve stavební firmě, a to asi po dobu dvou nebo tří let. S ohledem na pravomocné odsouzení pro neplacení výživného posléze vykonával trest odnětí svobody v trvání 16 měsíců. Po propuštění byl znovu zaměstnán u stavební firmy opět v Litoměřicích, kde pracoval asi dva nebo tři roky. Poté opět nastoupil výkon trestu za majetkovou trestnou činnost. Pak

nastoupil opět výkon trestu odnětí svobody na sedm a půl let. V roce 2010 nebo 2011 pracoval ve sklárně jako řidič vysokozdvizného vozíku a pak byl asi rok zaměstnán u soukromníka, kde pracoval do srpna 2013. Od září 2013 neměl žádné stálé bydliště, přespával různě u známých, příbuzných.

Duševní porucha či choroba nebyla diagnostikována. V době posuzovaného jednání a ve vztahu k tomuto jednání mohl rozpoznat protiprávnost svého jednání a mohl své jednání ovládat. Jeho rozpoznávací a ovládací schopnosti v době inkriminovaného jednání byly zcela zachovány. Obžalovaný požíval alkohol příležitostně, nebyl závislý ani na jiných návykových látkách. Pro období skutku nebyla zjištěna alkoholová anebo drogová problematika, která by v míře významné narušila jeho schopnosti správně vnímat, hodnotit a řídit vlastní jednání.

Charakteristika oběti: Poškozená bydlela společně se svým synem. Hodně času trávila u své sestry a dojížděla do staršího domku, který zdědila po své matce. Do domku jezdila zhruba dvakrát týdně. Předmětný dům používala k rekreaci.

Motiv: V tomto případě šlo o krycí motiv, kdy se pachatel snažil zakrýt jiný trestný čin, konkrétně přečin porušování domovní svobody

Stopy: Za využití zviditelňujícího prostředku BLUESTAR došlo na mikině patřící obžalovanému ke zviditelnění latentních biologických stop typu krve. Ve všech skvrnách byla diagnostickým proužkem HemoPhan zaznamenána pozitivní nespecifická reakce na přítomnost krve. Z těchto stop byly odebrány stěry k dalšímu zkoumání pomocí analýzy jaderné DNA a následně stanovené a porovnané profily DNA. Dále byla zjištěna shoda profilu DNA poškozené s minoritní složkou smíšeného profilu DNA stanoveného z pravého předního dílu kárované mikiny a s profily DNA stanovenými ze všech stěrů odebraných z její bundy a trika.

Znalecký posudek z oboru kriminalistiky, odvětví daktyloskopie, se zabýval částí sklenice a třemi kávovými lžičkami. Na zmíněných stopách se nepodařilo vyvolat upotřebitelné daktyloskopické stopy.

Znalecký posudek z oboru kriminalistiky, odvětví elektrotechnika, se zaměřil na dva vařiče zajištěné na místě činu. Jednoplátýnkový elektrický vařič byl

zajištěn na podlaze u sporáku, dvouplotýnkový elektrický vaříč byl zajištěn v kuchyni na sporáku. Ukázalo se, že ke smůle pachatele fungoval jen jednoplotýnkový vaříč a dvouplotýnkový nikoli.

Při tomto způsobu utajování vražd je cílem pachatele zničit daktyloskopické, biologické a jiné stopy. Mnohdy si však neuvědomuje, že při ničení stop vytváří nové stopy. V tomto případě se znalci z oboru soudního lékařství setkali s druhotným ohořením, s tímto jevem přichází do styku u násilných trestných činů a účelem ohoření je znemožnění identifikace zemřelého, a především zahlazení stop včetně likvidace těla oběti. Pachatel měl po činu relativně značný časový prostor na to, aby promyslel, jak bude dále postupovat. Založení požáru se na první pohled jeví jako dobrý způsob k zakrytí existujících stop, zabránění nálezu stop na těle oběti či jejím oblečení a znemožnění řádné identifikace poškozené. Objekt, ve kterém se vražda stala, byl na opuštěném místě. Pachatel měl dle mého názoru dobré podmínky například k tomu, aby tělo oběti přemístil, někde ukryl nebo i zakopal. Byl zde i prostor například k inscenaci jiného motivu, přesto se pachatel rozhodl místo činu zapálit. Dle mého úsudku učinil tak proto, že to pro něj bylo nejjednodušší a předpokládal, že zničí všechny daktyloskopické a biologické stopy, které by na místě jinak zanechal. Příznivé pro požár bylo i počasí a roli hrálo taktéž to, že k oběti ani místu neměl žádný bližší vztah. Fakt, že samotný pachatel ohlásil požár objektu na tísňovou linku, považuji za chybu, neboť byl vyzván k podání vysvětlení a následně zařazen do okruhu podezřelých osob. Chybou bylo také to, že se nezbavil oblečení, které měl v době spáchání na sobě, dále ho používal, a nakonec na něm byly zajištěny genetické stopy, které přispěly k jeho usvědčení. Prozíravější pachatel by se mohl svého oděvu zbavit nebo ho zaměnit. Z tohoto zjištění lze vyvodit doporučení věnovat pozornost oděvům osob, které se v kritické době pohybovaly v okolí místa činu. V neprospěch pachatele byla skutečnost, že v činnosti byl pouze jeden vaříč ze dvou a objekt tak nevzplanul rychleji, nedošlo k větší škodě a tím i k dokonalejšímu zničení stop.

Případ č. 3

Přemístění a ukrytí mrtvoly

Kvalifikace: Zločin vraždy podle § 140 odst. 2, odst. 3 písm. i) trestního zákoníku

Způsob spáchání: Pachatel přebýval u majitelky domu, která je v tomto případě obětí. Oba ten den užívali alkohol a pachatele v jednu chvíli začal obtěžovat hlasitý slovní projev poškozené. Když nereagovala na jeho okřiknutí, vzal do ruky dřevěnou paličku na maso, přiblížil se zezadu k poškozené a směřoval několik úderů vysoké intenzity do týlní, spánkové, temenní a obličejové části lebky. Taktéž poškozenou bodl kuchyňským nožem do zad, kdy protal levou plíci a hrudní srdečnici.

Připravenost: Jednalo se o vraždu bez předchozí přípravy. Pachatel se rozhodl čin spáchat těsně před provedením útoku.

Použití zbraně: V tomto případě jako zbraň posloužila dřevěná palička na maso a kuchyňský nůž s ostřím délky 20–23 cm.

Způsob usmrcení: Mechanické. Ke smrti poškozené vedly opakované údery vysoké intenzity do oblasti hlavy paličkou na maso. Bezprostřední příčinou smrti bylo rozmoždění mozku.

Způsob utajení: Několik hodin po činu odtáhl tělo své oběti ke vchodovým dveřím domu a zasunul hlavou dolů do vodovodní šachty, kterou zajistil železným poklopem. Aby zabránil pachu z mrtvého rozkládajícího se těla poškozené a tím i nálezu, zatřel poklop vazelínou a překryl novinami a kobercem. Poté opakovaně interiér domu uklízel a myl, aby zahladil stopy násilí a krve. Vražedné nástroje vyhodil do popelnice před domem, přičemž toto načasoval tak, aby popelnice byla vyvezena ještě týž den. Věci potřísněné krví spálil v kamnech, a protože nechtěl, aby zápach a barva kouře z komína vzbudila jakékoli podezření, využil ke spálení věcí i dvůr domu. Na otázky jiných lidí, kteří se zajímali o poškozenou, odpovídal, že odjela do Rakouska nebo do nemocnice za svým bratrem. Sepsal dopis jakoby pro poškozenou, že dostal její zprávu, že nastupuje do Rakouska a že se jí nemůže dovolat, ať jej prozvoní. Z tohoto důvodu zlikvidoval její sváteční boty,

šaty a osobní věci. Když se soused poškozené vyptával, kde se poškozená nachází, pachatel mu odpověděl, že neví, načež ho soused přesvědčil, aby šel na policii její zmizení nahlásit. Pachatel tak učinil a později, po krátkém vymýšlení, řekl, kde je tělo poškozené. Nicméně to, že by ji usmrtil, si podle jeho slov nepamatoval. Paličkou na maso prý rozbil láhev a tělo skryl ze strachu.

Charakteristika pachatele: Obžalovaný podle znaleckého zkoumání vykazuje rysy a projevy syndromu škodlivého užívání alkoholu. Střední až těžká alkoholová intoxikace vysvětluje realizaci předmětného jednání. Alkohol u obžalovaného vyvolal agresivní jednání. Intelekt spadá do oblasti průměru.

Charakteristika oběti: K popisu oběti nebyly nalezeny žádné relevantní skutečnosti. V době spáchání skutku měla být také pod vlivem alkoholu, což následně soudní lékař potvrdil.

Motiv: Motivem vražedného jednání byly hlasité nadávky poškozené, které jej iritovaly a vyprovokovaly u něj pod vlivem velkého množství alkoholu agresivní reakci, což není v rozporu s jeho osobnostními rysy.

Stopy: Policie ohledala skládku odpadů za účelem vyhledání předmětů doličných – možných vražedných nástrojů, kdy byly nalezeny jednak kuchyňský váleček, kuchyňský nůž a látka bílé barvy s tmavými skvrnami hnědočerné barvy.

Obžalovaný následně vydal své ošacení, které bylo podrobena znaleckému zkoumání. Na palcích jeho obou rukou byly zjištěny tenké řezné ranky částečně zhojené.

Byly provedeny bukální stěry u obžalovaného a z hrudní kosti poškozené. Tyto stěry byly srovnávány se stopami zajištěnými při ohledání místa činu, věcmi obžalovaného a s věcmi zajištěnými při ohledání skládky odpadů, stopami zajištěnými z těla obžalovaného a s biologickým materiálem zajištěným při pitvě poškozené a s ošacením, které vydal obžalovaný. Zkoumáním bylo zjištěno, že na některých stopách z místa činu byla prokázána přítomnost lidské krve. Pokud jde o ošacení obžalovaného, pak na jeho kalhotách tmavomodré barvy byla prokázána přítomnost lidské krve pod lemem pravé přední kapsy, která obsahuje majoritní složku stanoveného genetického profilu, jež vykazuje individuální shodu s profilem DNA poškozené.

Při pohledu na způsob usmrcení a brutálnost spáchání, nepřipadá jakákoli inscenace v úvahu. Pokud by chtěl pachatel tělo oběti z bytu přemístit a ukrýt někde jinde, hrozilo by, že v domě někoho potká nebo by byl viděn na ulici. Z těchto důvodů se podle mě rozhodl tělo ukrýt do vodovodní šachty v domě a dále se zbavit vražedných nástrojů, věcí, které by ho s vraždou mohly spojit. Byt, ve kterém k vraždě došlo, několikrát umyl a uklízel. Pachatel si počínal velmi promyšleně, když otvor, kterým šachtu přikryl, zamazal vazelínou a přikryl novinami s kobercem. Věděl, že případný zápach z hnijícího těla by vzbudil podezření. Pachatel se také velmi chytře zbavil vražedných nástrojů a věcí z místa činu. Stopy krve se mu podařilo umýt a bez využití kriminalistické techniky, by nebyly nalezeny. Obezřetný pachatel by se dle mého názoru rozhodl spálit i oblečení, které měl při vraždě na sobě. Napsání dopisu poškozené nakonec nemělo větší vliv na zakrytí vraždy. Těžko říct, jak dlouho by dokázal svůj čin tajit, kdyby pod nátlakem souseda neoznámil zmizení poškozené. Vzhledem k postupné hnilobě těla by se zkomplikovalo určení doby a příčiny smrti. Domnívám se, že dříve nebo později by poškozenou někdo pohřešoval, první kroky vyšetřovatelů by vedly do bytu, který užívala a záleželo by na práci kriminalistů, zvláště pak kriminalistických techniků.

Případ č. 4

Inscenace sebevraždy (zproštění obžaloby)

Na případ vraždy, kdy pachatelé inscenovali smrt, upozornila policisty osoba, která byla vězněna společně s osobou, která se činu měla dopustit. Vězeň měl podle rozsudku říct o spáchání vraždy právě osobě, se kterou sdílel celu. Tento informovaný vězeň poté vypovídal na policii a využil institut utajovaného svědka podle § 55 trestního řádu.

Kvalifikace: Zločin vraždy podle § 140 odst. 2, odst. 3 písm. h), j) trestního zákoníku

Způsob spáchání: Pachatel měl poškozeného vylákat do otevřeného polního prostoru v Praze pod legendou, že od něj potřebuje opatřit funkční střelnou zbraň. Pachatel podle obžaloby požádal poškozeného, aby na ukázkou ze zbraně vystřelil, následně zbraň uchopil pachatel a poškozeného usmrtil výstřelem z bezprostřední blízkosti do pravé spánkové krajiny hlavy.

Přípravenost: Pokud by se vraždu podařilo prokázat, jednalo by se o vraždu předem připravovanou. Přípravná jednání spočívala v důkladném promyšlení způsobu spáchání vraždy, vylákání oběti na vhodné místo, ve vhodnou dobu a v provádění úkonů směřujících k následné inscenaci sebevraždy.

Použití zbraně: Samonabíjecí pistole ČZ 83, ráže 7,65 mm Browning

Způsob usmrcení: Příčinou smrti poškozeného bylo pohmoždění mozku při střelné ráně hlavy. Poranění vzniklo proniknutím projektilu do hlavy, jednalo se o průstřel, kdy vstřel se nacházel v pravé spánkové krajině s dučejí pronikající zprava doleva, napříč.

Způsob utajení: Pachatel měl inscenovat sebevraždu poškozeného.

Charakteristika pachatele: Není k dispozici.

Charakteristika oběti: Není k dispozici.

Motiv: Krycí motiv. Účelem bylo zbavit se svědka, který věděl o pachatelově jiné trestné činnosti

Stopy: Technickou prohlídkou zbraně bylo zjištěno, že celý povrch zbraně je druhotně přebroušen a při tomto broušení bylo zároveň odstraněno veškeré značení, zkušební značky a ražba výrobních čísel. Porovnání s Ústřední sbírkou balistických stop z míst dosud neobjasněných trestných činů bylo negativní.

Z odborného vyjádření z oboru kriminalistika, odvětví biologie vyplývá, že v materiálu hnědočervených cákanců na zajištěné pistoli byla specificky prokázána přítomnost lidské krve, patřící nositeli krevní skupinové vlastnosti „B“. Na zásobníku a náboji nebyla prokázána přítomnost krve či jiného relevantního biologického materiálu.

Z odborného vyjádření z oboru kriminalistika, odvětví daktyloskopie bylo zjištěno, že na zajištěné zbraně, zásobníku ani náboji nebyly zjištěny žádné upotřebitelné ani částečně upotřebitelné daktyloskopické stopy.

Vyšetřovatel zjistil nestandardní krevní stopy (s ohledem na nález těla v poloze na zádech) na pravé straně obličeje – krevní „čára“ linoucí se od místa vstřelu směrem k prostoru mezi nosem a horním rtem. Dále bylo zjištěno, že střelná zbraň byla nalezena v prostoru před nohama ležícího těla, nikoliv v místě pravé ruky. Nicméně soud dospěl k závěru, že jak krevní stopy, tak poloha zbraně zjevně odpovídají pohybu těla po smrtící ráně. Nábojnice nebyla ani při dodatečném ohledání místa činu nalezena.

Při inscenaci sebevraždy pachatele často usvědčí absence povýstřelových zplodin na ruce oběti. V tomto případě se pachatel z mého pohledu Istí postaral o to, aby povýstřelové zplodiny byly nalezeny na ruce oběti a přivedl vyšetřovatele na verzi sebevraždy. Jak známo, oběti praváci přikládají zbraň k pravé části hlavy a ani toto pachatel podle mě nepodcenil. Mezi smrtí poškozeného a výslechem utajeného svědka uplynulo 5 let, a tak bylo získání stop, které by přinesly nové zásadní informace, značně ztíženo. Zajištění komunikace mezi poškozeným a údajným pachatelem by jistě mohlo rozkrýt průběh této události. Další důležitou stopou, která mohla pomoci k objasnění, by byla nábojnice, na které mohly být zajištěny daktyloskopické či genetické stopy. Ta však nebyla nalezena ani při dodatečném ohledání místa činu. V rozsudku bohužel není popsáno, zda byla

přijata nějaká opatření k zajištění komunikace nebo jakým způsobem bylo uskutečňováno vyhledávání nábojnice. Z hlediska volby místa se zvolené místo jeví jako méně vhodné pro spáchání vraždy, a to zejména z toho důvodu, že je poměrně frekventované a pachatel mohl být spatřen svědky.

Případ č. 5

Přemístění a ukrytí mrtvoly (zproštění obžaloby)

Poškozený byl pozván na večeři ke své ženě (později obžalované), účelem schůzky bylo řešení rozvodu a majetkového vyrovnání. S přípravou večeře pomáhala matce jejich společná dcera a měl být podáván katův šleh s rýží. Dcera z bytu odešla přibližně v 18 hodin, poškozený se zpozdil a dorazil asi ve 21 hodin. Podle obžalované ve 23 hodin odjel na schůzku, přičemž si u ní ponechal tašku s peněženkou a dalšími věcmi. O dva dny později jí telefonovala sousedka z chalupy, zda neví, kde je její manžel, že na chalupě je otevřená garáž, vyndaný kanystř a nějaké hadry a že ho hledala jeho přítelkyně. Obžalovaná zkusila volat na jeho telefon, který byl nedostupný. Později zavolala na policii, kde oznámila, že manžela pohřešuje.

Kvalifikace: Zločin vraždy podle § 219 odst. 1 zákona č. 140/1961 Sb.

Způsob spáchání: Žena měla přidat svému manželovi do jídla nejméně 10 tablet s obsahem 10 mg zolpidemu na tabletu v úmyslu uvést ho do stavu bezbrannosti. Tato látka se terapeuticky používá ke krátkodobé léčbě nespavosti. Běžná dávka je jedna tableta o obsahu 10 mg těsně před spaním. Poté, co došlo k útlumu centrální nervové soustavy, ho měla společně s neustanovenou osobou uškrtit udušením tak, že přes hlavu poškozeného přetáhla igelitový sáček, který na krku stáhla černou izolační páskou a následně ho vhodila do vodní nádrže Orlík, přičemž tělo zatížila řetězem. Nicméně nebylo prokázáno, že tento skutek spáchala obžalovaná.

Připravenost: Vražda byla předem připravována. Tuto skutečnost potvrzuje předem promyšlený způsob usmrcení, ukrytí těla poškozeného a chování obžalované osoby po činu.

Použití zbraně: Černá izolační páska

Způsob usmrcení: Příčinou smrti bylo udušení z uškrcení. Nejprve bylo poškozenému podáno jídlo, do kterého bylo vmícháno velké množství léku

na nespavost. Následně mu byl přes hlavu přetažen igelitový sáček pevně stažený izolační páskou kolem krku a poškozený byl uškrcen udušením.

Způsob utajení: Tělo poškozeného bylo dopraveno k vodní nádrži Orlík, kde bylo zatíženo kovovým řetězem a to tak, že řetěz byl omotán kolem trupu poškozeného. Tělo bylo následně vhozeno do vodní nádrže, kde bylo nalezeno téměř po dvou měsících od schůzky s obžalovanou.

Charakteristika pachatele: Obžalovaná v době spáchání skutku netrpěla duševní poruchou ani chorobou. V době skutku byla schopna rozpoznat společenskou nebezpečnost svého jednání, byla schopna své jednání ovládat. Rozpoznávací a ovládací schopnosti posuzované byly plně zachovány. Posuzovaná má výraznější tendence k využití manipulativních technik v sociálním kontaktu, je tedy i velká pravděpodobnost subjektivně prospěšných úprav při líčení zážitků. Projevem těchto tendencí je mimo jiné i demonstrativní pokus o sebevraždu, k němuž mělo dojít téměř měsíc po zjištění smrti manžela. Byly také zjištěny projevy, které znalec označil jako typické pro osobnost reaktivně improvizujícího typu, kdy obžalovaná byla velice rychle schopná zdůvodňovat některé skutečnosti pro ni nepříznivé, do kterých se v průběhu hlavního líčení dostala.

Charakteristika oběti: Poškozený byl podnikatelem v oblasti obchodu s automobily a udržoval mimomanželský vztah s jinou ženou. Měl rád pořádek, svou milenkou informoval o svých schůzkách a cestách, chodil spát relativně brzy a v noci již mobilní telefon nepoužíval.

Motiv: Motivem obžalované mohly být spory s poškozeným o rozdělení majetku v souvislosti s plánovaným rozvodem a nevěra poškozeného. Chtěla po poškozeném, aby přepsal byt na jejich dceru. Obžalovaná zpočátku nejevila zájem o vypořádání majetku dohodou, jak bylo zjištěno z provedených důkazů, ale v souvislosti s přípravou poslední schůzky s poškozeným, naopak vykazovala značnou aktivitu a snahu dosáhnout toho, aby se schůzka uskutečnila, slibovala klidné jednání bez hádek a večeři.

Stopy: Stopy násilí byly nalezeny na těle poškozeného a stopy po léku obsahující zolpidem byly nalezeny v jeho žaludku, v moči a v krvi. Při pitvě byla zjištěna strangulační rýha na krku, dále známky dušení, jako jsou tečkovité krevní výronky pod poplicnicí a vnitřním listem v osrdečníku, odlomení velkého rohu jazyky vlevo a horního rohu chrupavky štítné vpravo s krevním výronem v okolí, krevní výron v pravé krajině temenní v měkkých pokrývkách lebních, trzně zhmožděná ranka na přechodu čelní a temenní krajiny vpravo bez vitální reakce, strangulační rýha v pase s otisky článků řetězu.

Nebylo prokázáno, že skutek spáchala obžalovaná a byla, podle zásady v pochybnostech ve prospěch obžalovaného, obžaloby zproštěna. Přesto se však osobně domnívám, že skutek spáchala obžalovaná, tedy manželka poškozeného, neboť existuje několik indicií, které na její vinu poukazují. Například, jako sekretářka primáře gynekologicko-porodnického oddělení měla přístup k léku obsahující zolpidem. Šlo o lék, který byl sice v uzamčené skříňce, ale nepodléhal registraci. Nelze však vyloučit ani prokázat, že zde obžalovaná lék získala. Zjištění, že obžalovaná v podvečer dne schůzky připravovala katův šleh a rýži, je prokazováno výpovědí její dcery. Rýže byla také uvařená, druhého dne jí dcera viděla v lednici, a to v množství jednoho sáčku, přestože předchozího dne viděla na stole v kuchyni dva sáčky. Co se stalo s druhým sáčkem, nevěděla. Tato skutečnost naznačuje, že část rýže mohl zkonzumovat poškozený večer, když obžalovanou navštívil. Tuto verzi podporuje i fakt, že se při pitvě poškozeného našly zbytky rýže v jeho žaludku. Pochybnosti vzbuzuje i tvrzení, že poškozený poslal obžalované v noci po jejich společné schůzce v 02.45 hodin SMS zprávu, ve které uváděl, že je doma, aby si přijela pro vozidlo na chalupu a že si své věci vyzvedne následující den. Pochybnosti vyvolává zejména doba odeslání SMS zprávy, když porovnáním výpisu o uskutečněném telekomunikačním provozu bylo zjištěno, že poškozený nikdy v době několika měsíců před datem schůzky s nikým nenavazoval kontakt v pozdní noční době mezi 24.00 hodinou a 05.00 hodinou. Toto naznačuje, že ten, kdo z telefonu poškozeného odesílal SMS zprávu na telefon obžalované v 02.45 hodin nebyl poškozený. Ještě větší pochybnosti pak vyvolává jednání obžalované, kdy na obdrženou SMS zprávu odpovídá v 03.07 hodin, což je na noční dobu poměrně dlouhá doba, a tak tato informace

vyvolává úvahy, zda tak učinila proto, aby odpověď mohla být poslána z místa bydliště obžalované. Další skutečností, jež odporuje obhajobě obžalované, je odchod z bytu, kdy podle obžalované měl poškozený kolem 23.00 hodin z jejího bytu odejít na schůzku s neznámou osobou, aniž by to oznámil své přítelkyni, se kterou se stále informovali o tom, co dělají a kde jsou. Na základě svědeckých výpovědí byly zjištěny návyky poškozeného, ze kterých je zřejmé, že poškozený neměl ve zvyku chodit na jednání v noční době, neměl ve zvyku chodit na schůzky, které by byly sjednány na poslední chvíli a pokud některá domluvená setkání měnil nebo nebyl schopen se na ně včas dostavit, dotyčné osobě toto sdělil. Je vysoce nepravděpodobné, že by v bytě u obžalované, pokud by odcházel, zanechal aktovku s peněženkou a dalšími věcmi. Také fyziodetekční vyšetření obžalované a jeho výsledky svědčí v její neprospěch, když reagovala na otázky vztahující se k usmrcení poškozeného nepřiměřeně, se zvýšenou fyziologickou reakcí.

Obžalovaná získala od sousedky na chalupě také informaci, že garáž byla otevřená, venku byly kanystry a nějaký hadr. Oznámila nezvěstnost manžela na policii, ale umyla hrnečky, které našla v chalupě a v následujícím týdnu prováděla důkladný úklid chalupy, jak vyplynulo z výpovědi sousedky. Stav, který byl zjištěn na chalupě, neodpovídá tomu, že by jej takto zanechal poškozený. Konkrétně otevřenou garáž, dva kanystry venku na nádvoří, pohozený hadr a roztaženou hadici. Z výpovědí svědků bylo spolehlivě zjištěno, že poškozený byl puntičkář, dbal na pořádek a nenechal by takto pohozené věci. Stejně tak hrnečky s nedopitým obsahem uvnitř chalupy. Tato zjištění tedy neukazují na to, že by takovýto stav zanechal poškozený. Tyto skutečnosti charakterizující stav na chalupě spíše poukazují na to, že tyto věci byly upraveny záměrně, aby budily dojem vniknutí cizích osob do objektu.

Bohužel nebylo možné určit přesnější odhad doby smrti, tento odhad na základě pozdních posmrtných změn – zejména hniloby, je možné učinit pouze při relativně přesné znalosti prostředí, ve kterém se mrtvola nacházela, či byla uložena. Teplota vody v Orlické přehradní nádrži, ve které mrtvola patrně byla dlouhodobě ponořena, není znalcům známa. Navíc teplota vody se velmi výrazně liší v různé hloubce a různých vodních vrstvách. Lze proto pouze obecně konstatovat, že od smrti uplynulo řádově několik dní až týdnů. Z tohoto důvodu nešlo ani přesně určit, kdy byla poškozenému podána rýže a ani kdy mu byl podán

lék obsahující zolpidem. Není tedy vyloučeno, že jak rýže, tak lék obsahující zolpidem mohl být poškozenému podán později jinou osobou, taktéž nebyla vyvrácena obhajoba obžalované, že v noci po schůzce s manželem neopustila byt.

Pachatel zvolil tento způsob usmrcení dle mého názoru proto, neboť mu jeho tělesné dispozice nedovolily přistoupit například k fyzické konfrontaci. Svůj čin utajoval tak, aby se tělo zavražděného nikdy nenašlo, nebo aby se našlo po dlouhé době, čímž by zkomplikoval určení doby smrti. To se mu v tomto případě povedlo a bohužel za smrt poškozeného nebyl nikdo potrestán. Myslím si, že vyvrátit tvrzení, že obžalovaná neopustila svůj byt, by mohla nová svědecká výpověď nebo dopravní kamerový systém, který by obžalovanou zachytil při převážení těla poškozeného. Z vyšetřování dále vyplynulo, že vozidlo, kterým mohla být oběť převezena na Orlík, užíval sám poškozený a z tohoto důvodu by nalezené biologické a genetické stopy k objasnění nepříspěly.

Závěr

V diplomové práci se věnuji metodice vyšetřování vražd, konkrétně kriminalistické charakteristice vražd, vybraným způsobům utajování vražd. Myslím, že cíl, který jsem si předsevzal v úvodu práce, konkrétně zpracovat souhrn nejdůležitějších poznatků k tématu mé práce, jsem splnil.

V teoretické části v první kapitole jsem shrnul pojem metodika vyšetřování a představil její cíl a funkci.

V následující kapitole jsem se zabýval typickými stopami a typickými vyšetřovacími situacemi. Dále jsem rozebral zvláštnosti předmětu vyšetřování a zmínil zvláštnosti podnětů k vyšetřování. Představil jsem taktéž zvláštnosti prvotních vyšetřovacích a operativně pátracích úkonů, zvláštnosti vyšetřovacích verzí, plánování a organizace vyšetřování a popsal zvláštnosti následných vyšetřovacích a operativně pátracích úkonů od výslechu svědka po zvláštnosti expertíz.

Ve třetí kapitole jsem podrobně popsal způsob spáchání vražd a rozdělil je dle stupně připravenosti, podle faktu použití zbraně, podle způsobu usmrcení a detailně charakterizoval vraždy podle způsobu jejich utajování. Pozornost jsem věnoval pachatelům a jejich motivu a vlastnostem obětí.

Nabyté teoretické znalosti jsem následně aplikoval při hodnocení a analýze pravomocných rozsudků případů z praxe, kde jsem se zaměřil zejména na dílčí jednání pachatele, způsob, který si vybral k utajení vraždy a nedostatky při jeho provedení. Rozsudky mi byly poskytnuty příslušnými krajskými soudy a ve vztahu k totožnosti osob v nich uvedených, byly anonymizovány.

Fakt, že se pachatelé často uchylují k důmyslnému utajování vražd, ukázala i analýza vybraných rozsudků. Myslím si, že se mi podařilo popsat pachatelovo jednání, vlivy na pachatele a z jakého důvodu zvolil daný způsob utajování vraždy. Dále jsem upozornil na pachatelovy činy, které usnadnily objasnění vraždy. Z práce mimo jiné vyplývá, že charakter a výskyt typických stop, které byly popsány v jednotlivých rozsudcích, je shodný s tím, co uvádí literatura k jednotlivým způsobům usmrcení a utajování. Po zpracování rozsudků jsem toho názoru, že pro rozpoznání a objasnění utajované vraždy je potřeba naplnit několik podmínek. Vyšetřující policista by měl znát způsoby páchaní vražd a zejména

způsoby jejich utajování. Měl by se orientovat v typických znacích a stopách, které se objevují u jednotlivých způsobů usmrcení a utajování. Další podmínkou jsou zkušenosti s vyšetřováním vražd a v neposlední řadě dodržování kriminalistických zásad a postupů, které předkládá metodika vyšetřování vražd.

Výběr způsobu utajování zcela jistě ovlivňuje několik faktorů, řadí se mezi ně například: Pachatelova znalost místa činu, znalost provozu osob na místě činu a v jeho blízkosti, počasí, fyzická zdatnost pachatele a možnost manipulace s mrtvolou, jeho vzdělání a životní zkušenosti. Z analýzy případů a dostupné literatury si nedovolím tvrdit, že více vzdělaní pachatelé volí promyšlenější způsoby utajování vražd. Vyvozují však závěr, že vzdělanější pachatelé nebo pachatelé s více životními zkušenostmi mají větší znalosti o práci policie a při zakrývání skutku se jim podaří vytvořit méně nových stop. V případech podrobených analýze se neprokázalo, že by na provedení vraždy či na způsob jejího utajování mělo významnější vliv počasí.

Vzhledem ke zjištěním z rozborů rozsudků si dovoluji vyslovit tato doporučení. Považuji za velmi důležité zaměřit se na oděvy podezřelých osob, protože se na nich často nachází stopy z místa činu a pachatelé chybují, když se takovýchto oděvů nezbavují. Za nutnost pokládám provedení důsledného výslechu osob, které vraždu či zmizení poškozeného oznámily, a osob blízkých oběti. Ty mohou přinést podstatné poznatky o návycích a vlastnostech oběti a dotvořit tak představu o jejím způsobu života.

Metodika vyšetřování vražd by měla jako celek postupů a metod reagovat na nové trendy ve způsobu páčání vražd a zejména ve způsobu utajování vražd. Z analýzy rozsudků ani ze zdrojů, ze kterých jsem čerpal, jsem nenabyl pocit, že se v posledních letech objevují nové způsoby páčání a způsoby utajování vražd. Podrobným studiem uvedené literatury a analýzou rozsudků skutečných případů jsem dospěl k závěru, že jak způsoby páčání, tak způsoby utajování jsou v literatuře popsány dostatečně a následně jsou úspěšně tyto poznatky aplikovány v praxi. Domnívám se, že současná metodika vyšetřování plně postačuje potřebám policistů, kteří tuto trestnou činnost vyšetřují.

Seznam použité literatury

BÁRTA, Bohumil a kol. *Metodika vyšetřování vražd, sebevražd a podezřelých úmrtí*. Praha: Universita Karlova v Praze, 1968. ISBN 60-45-68.

KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0.

KONRÁD, Zdeněk a Jiří STRAUS. *Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-535-7.

KVAPILOVÁ, Helena a Michal DOGOŠI. *Soudní lékařství pro právníky a policisty*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-059-8.

MUSIL, Jan. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestních činů*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 1993. ISBN 80-7184-371-7.

MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9.

NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. Praha: Abook, 2017. ISBN 978-80-906974-0-9.

NĚMEC, Miroslav. *Teorie a metodologie kriminalistiky pro magisterské studium*. Praha: Abook, 2018. ISBN 978-80-906974-1-6.

NESVADBA, Antonín. *Vyšetrovanie trestných činov vražd*. Bratislava: Akadémia Polícieho zboru v Bratislave, 2001. ISBN 80-8054-199-X.

SOKOL, Miloš, Michal DOGOŠI a Marek DOGOŠI. *Soudní lékařství pro policisty*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2016. ISBN 978-80-7251-432-8.

STACH, Jan. Metodika vyšetřování vražd. In: *Kriminalistický sborník – Speciál*. Praha: Kriminalistický ústav Praha Policie ČR, 2006, č. 2

STACH, Jan. *Metodika vyšetřování vražd*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2005. ISBN 80-7251-194-7.

STRAUS, Jiří. *Kriminalistická metodika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-124-3.

STRAUS, Jiří a Viktor PORADA. *Teorie, metody a metodologie kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-666-8.

STREJC, Přemysl. *Soudní lékařství pro právníky*. V Praze: C.H. Beck, 2000. Beckova skripta. ISBN 80-7179-364-7.

Právní předpisy:

Zákon č. 141/1961 Sb., *o trestním řízení soudním (trestní řád)*,
v posledním znění

Zákon č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník* v posledním znění

Anonymizované rozsudky:

Anonymizovaný rozsudek Krajského soudu v Ostravě ve věci vedené pod č. j. 30 T 1/2015-877

Anonymizovaný rozsudek Krajského soudu v Ostravě ve věci vedené pod č. j. 34 T 3/2013-412

Anonymizovaný rozsudek Krajského soud v Brně, pobočka ve Zlíně ve věci vedené pod č. j. 61 T 39/2011-328

Anonymizovaný rozsudek městského soudu v Praze ve věci vedené pod č. j. 4 T 1/2016-600

Anonymizovaný rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ve věci vedené pod č.j. 17 T 28/2008-1706